

The background of the cover is a high-contrast, black and white illustration of palm trees. The trees are rendered in a graphic, almost woodcut style, with dark trunks and fronds against a light background. The fronds are detailed with fine lines, giving them a textured appearance. The trees are arranged in a diagonal line from the top left towards the bottom right, creating a sense of depth and movement. The overall aesthetic is reminiscent of mid-20th-century graphic design.

MEIE KODU

N. 3.
1934.

Rõõmsaid Jõulupühi ja
Head Uut aastat soovib
MEIE KODU
kõigile oma sõpradele

KÕIGILE SELTSI TEGELASTELE
JA LIIKMETELE

Häid pühi

SOOVIB
S. P. E. A. JA HARIDUS SELTSI

,Uus Kodu'

Juhatus.

TINTURARIA E LAVANDERIA „PARIZ”

KUIV PESEMINE. Keemiline kangaste kui ka naiste- ja meesterahva riiete värvimine igasugustes värvides.

Meesterahva valgete ülikondade tärgeldamine ja pressimine.

TEEB KÕIKI RÄTSEPA TÖID. OSTAB JA MÜÜB PRUUGITUD RIIDEID.
PUHASTAB JA VORMIB MEESTERAHVA KÜBARAID JA MÜTSE.

Valter Kivi

RUA CAPITÃO THIAGO LUZ, 83

SANTO AMARO

Estado de São Paulo — Brazil

VÄLISEESTLASTELE

SOOVITAB EESTI
KIRJANDUST
SUURES VALIKUS

A. Keiserman'i

RAAMATU KAUPLUS

TALLINN, ESTONIE

Kinga tän. 6/8

Post kast 434

NÕUDKE HINNAKIRJE

Esimese järgu riidevärvimise
töökoda

TINTURARIA „ALLEMÃ”

Omanik eestlane:

Karl Vischnevsky

Töökoda:

AVENIDA ADOLPHO
PINHEIRO, 309

Telef, 1-6-5, Santo Amaro

Osakond: LARGO 13 DE MAIO, 123

SANTO AMARO

Eriala:

Igasuguste kangaste ja riiete
värvimine ja puhastamine.
Töö kiire, korralik ja hea.

Sääl on me hing

Jah, tõesti on olemas mõtteid ja mälestusi, mis tugevamad meist. Kuidas ka meie ei püüaks neid unustada, tulevad ja tõusevad nad ikkagi meie üle...

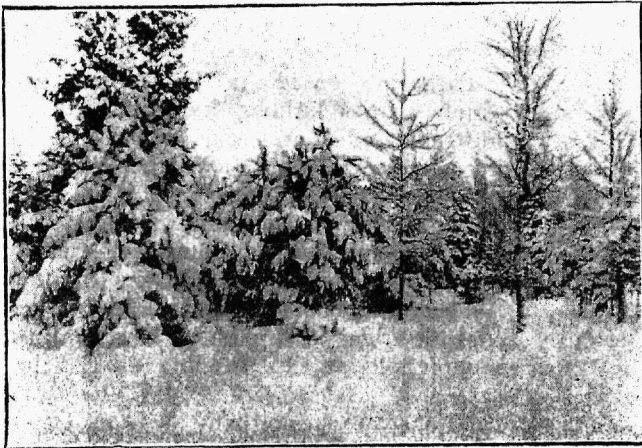
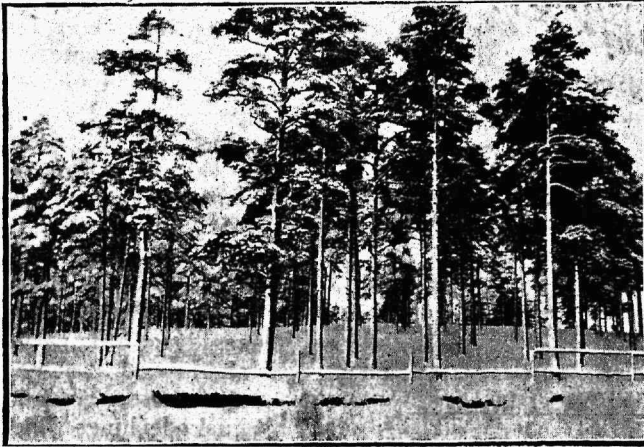
Kodumaa jõulud!

Kes neid ei mäletaks! Kes neid ei igatseks!

Kes korra võõrsil on neid mööda saatnud, see oskab ka hinnata seda väärtust ja neid tagaigatseda, enam kui keegi kodu eestlane.

Jõulud! Sõna, mis võnkuma lööb hinge puhtamad toonid kõige kõrgema helini, harmoneerides iseäralise mälestusega, seda täielikult jälle ellu äratades... Nagu tõusekskusa-gilt kaugelt jälle päikene... Nagu see siis oli...

Nagu see siis oli!..

Nüüd nagu sügisesse halli massi katab udu neid kenamaid mälestusi...

Kõik rüveneb, närtsib... Katab hinge kui roostetaks, kõduneks midagi teadmatutes — kenamast nooruseaja lõhnast mälestusest...

See on kui muinaslugu vanadest

aegadest, millede vaimud veel ringi hiilivad, ja manalasse vaarunud pühmaid mälestusi enneuskumatalt ülesäratavad ja neid jälle elavate näitelavale põimivad, oma uuestsündi kooskõlastades meiega, väliseestlastega, — saabunud jõuludega.

Eestlane, kes sa ka ei ole ja kus sa ka ei viibi — jää ikka eestlaseks!

Ühendagu su pühad mälestused sind kodumaaga.

Seks rõõmsaid jõulu pühi kõigile!

Ray-Mond

Jõulu mõtted

See hingesse mõjuv sõna „jõulud” on meie kristlikust ajaarvamisest palju vanem ja tuleb vanast germaani keelsest sõnast „Jul”. Oli vana kultuur-ethniki-rahva valgusepüha, ehk päikesejumala sünnipäev, 25. detsembril. Sai pärast Rooma paavsti Liberius’e käsul Jeesuse sünnipühaks säätud ja esimest korda Roomas pühitsetud 354. a. pärast Kristust.

Inimene otsib alati ühte vaikset nurgakest, kuhu omas hinges altari võiks üles ehitada enese maise „mina” ühendamiseks sellega, mis suurem on üürikesest eluajast, ja

Jõuluõõ Brasiilias

leiab suurt jõu uuendust ja värskuse juurevoolu nendest möödunud ajajärgudest, mis tema noorusega, eriti lapsepõlvega, ühenduses seisavad.

Ei ole selleks ühtegi sündsamat aega, kui seda jõulud on, sest see sõna oma vägeva luulejõuga teeb olematuks olnud asjad, tõstab tasa ja õrnalt paksud mineviku loorid, talutades sind tagasi mälestuste riiki, kui laste keskel jälle kord ise lapseks muutud ja rõõmu tunned, mida ainult jõulud tuua võivad, mis kõikidest rõõmudest erineb, peaaegu neid kõiki ületab.

Meil, eestlastel, siin Brasiilias, ja üleüldse soojadel maadel, annab see iseäranis tunda,

sest puudub ju peaaegu kõik see, mis põhjalas, Eestis, jõuludega ühenduses on, ja peame seda eneste tunnete täiusele tõstmiseks kõiki ettekujutama, kui tahame oma noorusmälestuste nurmedele veel kord astuda, et vaadata ilusamat pilti ilusate hulgast ja tunda rõõmu, mis vaba on igasugusest rõhuvast välisest mõjust.

Olgugi see, kas või lihtne harjumus, — kuid ta oli ilus, ja selle ära kaotamine oleks samasugune, nagu pillaksime merede sügavusse kallima kivi, mis meie sisemist eluhoonet ilustas, valgustas ja — soojendas nendel minutitel, millal sinu värisev hing külmast eluõuest enesele varju otsis tormide ja kurjade tuulte eest...

Meie, siit kaugelt lõuna päikese alt ei peatu oma vaimu pilguga ajaloolise Betheema loomade söime juures, kus Valguse Vürst inimlapsena esmast korda valguse kiiri nägi, ja taeva õhk tal esmalt rinda täitis, — vaid läkitame omad vaimu nooled Põhjala magavatesse metsadesse, kiirgavatesse lumekristallide mägedesse, tähtederikkasse põhjala taevasse, selle igavese tõepiibli säravatesse kallikivilistesse silmadesse — ja ka Eesti talu taresse, meist kaugele jäänud vendade, õdede ja armsate hallpääde ema ja isa juurde, kes meid ootavad ja surragi enne ei soovi, kui nad ütelda võivad, et nad meid veel kord näinud on...

Sääl näeme endid nooruse nurmedel, tunneme veel kord lapsepõlve vaimuküllast vabadust, rahu, valgust, — hingame sügavalt eneste rindadesse vaigust lõhnavate kuuskede hinge õhku, — ja näeme ka luule suureks tegevas klaasis eneste ja teiste südame pisikesi aknaid, kus ainustki küünalt ei põle, — sest nad on uppumas pimedas eluõös...

Päästame endid ja kaasinimesi, meie, põhjala karges külmas karastet hinged, ja pühitseme seda vanaaegset valgusejumala ja meie sisemise vabaduse ja Valguse Vürsti Natšareenlase Jeesuse sünnipäeva „Valgusega,” pannes enese ja kaasinimese aknale ühegi küünla põlema, — siis leiame selles elutoova valguse jõu, mis meid ühiseks inimpereks ja ilusamate mälestuste alalhoidjateks kokku liidab, kes igal jõulupühal palverännaku teeb sinu pinnale, sa ilus Põhjala — Eesti!

Senior

Meie koht võõraste rahvaste keskel

MÕTTED S. P. EESTI SELTS „UUS KODU'S” ETTEKANTUD KÕNEST.

Vaimusilmi tulevad nii tihti piltide read kaugest kodumaast, tema metsade, talude, sirgepiiriliste viljapõldudega, õitsevate aasadega, kevadest lõhnavate kaskedega, tema marja- ja seenerikaste kaasikute ja kuusikutega, meelitavate jõgede ja järvedega, mille kallastel nii hea oli pehme rohu sees pikutada või selgetes vetes supelda, tema heinamaadega ja sügiseste tiinete viljapõldudega, kust õhtuti lauldes koju minti, jättes heinamaale lõhnava heina kuhelad või kõsisevad vilja rõugud põllule, väsimus liigetes ja rahu südames.

Tulevad niisama meelde tema inimesed oma vaimliste püüete ja rahuldusviisidega: näitemängud, raamatukogud, koolid, mida ainult kaugelt selge kogupildina näed.

Ning mingi hell tunne täidab hinge, mingi rahutus kipitab rinnas. Tunned enese ilma olevat millegist omast ja ilusast. Ja teadvusse kerkib tung: koju tahaks!

Seda tunneme meie kõik — ühed elavamalt, teised tuimemalt.

See on loomulik alg tunne inimeses, kujunenud hallidest aegadest saadik enese alalhoidmise tunni pinnal — rahvustunne, isamaa armastus.

Omaks on saanud see maa oma kliimaliste oludega ja loodusega, need pruugid ja viisid, ilmavaated ja ideaalid, mille sees oled sündinud, arenenud ja suureks saanud. Saad aru paremini nendest inimestest, kellega ühes üles oled kasvanud, nende püüetest, eluviisidest ja tead, et ka sinust aru saadakse.

Võivad küll olla mitmesugused ilmavaateliised lahkuminekud omamaalaste seas, kuid on nii palju ühist, siduvat, mida ainult võõrsil elades küllalt teravalt tunned.

Rahvustunne ning isamaa armastus on nii siis omane igale rahvale, on loomulik tunne ja mitte häbiasi. Suurtel rahvastel kipub see tunne aga väljakujunema rahvuslikuks uhkuseks, halbiks rahvuslikuks schovinismiks.

Isegi Eestis kiputakse viimasel ajal mõnedes ringkondades halbiks muutuma, juba räägitakse mingisugusest Suur-Eestist, omadest meretagustest kolooniast, tema muinasaegsest põlisest kultuurist, millest kõik muude rahvaste kultuurid ja keeled on laenatud, — Eesti kipub mõne silmis õigusega igas suunas „üleilmseks” muutuma.

Suurte rahvaste rahvusline schovinism on hingeeluliselt siiski veel arusaadav, meil eestlastel, aga oleks küll sündsam oma oleviku lihtsale realiteedile jääda ja rohkem tuleviku suhtida ning mitte niipalju mineviku kahtlastel radadel ümber eksida.

Kuid kas ei ole meil vast häbi endid eestlasteks nimetada? Kas ei ole me vast pärit halvast perekonnast? Siin peame küll täie kindlusega ja rahuldustundega vastama: võime endid julgesti selleks nimetada, kes me oleme, ei mitte venelasteks ehk sakslasteks pidada, nagu see siin harilik.

Sest — jääda rahvusliselt püsima ja edasi areneda oma kooli ja kirjanduse, ajakirjanduse põllul, seltsi elus ja kunstis, enast teha majanduslikult iseseisvaks meile kõigile tuntud mineviku oludel — selleks peab rahval olema selgroogu ja visadust. Ning seesinane jõud on juba midagi väärt.

Kuid vabadussõda? Kes juures oli ja kaasa tegi, see teab, kui palju usku, kui palju idealismi, julgust, vaimustust, visadust selleks tarvis oli, et ühemiljonilisel rahval suurrahva vastu välja minna ja sõda veel võitagi. Pealegi oli ilmasõjast pärit sõjavarustusega suurrahvas pisikese vastu, kellel sakslased äramines hävitasid kõik, mida ei saanud kaasa võtta, merde pildudes purustatud püssid. Ei olnud püsse, sõjamoona, muud varustust ja suurel osal ei olnud usku kordamineku võimalusse.

Laskem enese vaimusilmi eest mööda minna ainult kõik selle vabaks saamise ajajärgu keerud ja raskused ja nendele pingutustele järgneva iseseisvuse mida suurrahvaste keerdpoliitika sugugi tunnustada ei tahtnud, siis peame küll tunnustama, et meie ei ole mitte tahte- ja teovõimetu rahvas.

Ning siis see hoogne arenemine, mis järgnes iseseisvuse kättevoitmisele! Eesti rahvas vene ajal ja iseseisvuse ajajärgul — need on peaaegu nagu kaks ise-rahvast. On paljugi vigu tehtud ja eksiteid alustatud, mis haava rahva elus järele on jätnud, kuid — kui palju on kooiid muutunud väärtuslikumaks, elule ligemale asunud, kui palju on asutatud raamatukogusid, kui palju on noored ja vanad iseteadvamad, kindlamad ja julgemad eneste võimetele. Rahva vaimline peaju on palju küpsemaks kujunenud nende vähest aastate jooksul, millal vene tehnoovnik tema arenemisele enam tõkkeid panemas pole.

Ja meie siin — oleme sellest arenemisest jäänud kõrvale, ei ole saanud kaasa minna. Elu on sääl edasi läinud, on sisukamaks muutunud. Ning meie tunneme endid siin vaesemad, vaimliselt vaesemad olevat. Ning see tunne on valus. Puuduvad raamatud, ajakirjad, seltsid, koosolekud, loengud, näitemängud, kontserdid, ooper, operetid, millega oled harjunud, omakssaanud, loomusesse kasvanud, tarviduseks kujunenud.

Ei saa küll salata, et ka siin viimasel ajal kiire arenemine käimas on nii majanduslikul, poliitilisel, kui ka vaimlise kultuuri alal. Kui mitmeid linnu olen isiklikult näinud sisemaal, millede iga ei ole veel kümnet aastatki, aga juba on tal elektri valgustus ja tihti veevärk. Aga kui paljudel linnadel kodumaal puudub see viimane! Igalpool siin tekivad seltsid mitmesuguste ülesannetega, millest alles veel mõned aastad ei saanud juttugi olla.

Siinse rahva konglomeraat on palju vastuvõtlikum igale uuendusele, haarab kinni ja proovib igat nähtavasti head asja, kuna vanailraa rahvad igas suunas palju konservatiivsemad on. Siin aga — ei taha enam kohvi hästi anda, hakkame banaane kasvatama, istutame apelsiine, teeme proove ja seame hoogsalt sisse puuvilla kasvatamise. Oo, kes siinset elu linnulennult suudab vaadelda, sellele kujuneb siinse elu hoogsast arenemisest julge pilt!

Kuid — siinne sõbralik rahvas on suurelt osalt teisest kannust võrsunud, millele Eesti oks hästi külge ei sobi. Lõunamaalase loomus, ideaalid, viisid ja pruugid ei vasta Eesti kui põhjamaalase omadele. Ei kasva ja ei taha kasvada kokku, assimileeruda, alla laskuda ja kaduda teisel pinnal võrsunud ja meie ilmavaatele ning eluviisidele võõrasse rahvasse.

Suurem osa meist, mõned üksikud väljarvatud, on võõrsile rännanud, et siinseid soodsaid võimalusi tarvitades mõne aastase visa tööga ennast haljale oksale tõsta ja siis jõuka mehena tagasi isamaale minna. See on igast rahvusest väljarändaja loomulik eesmärk. Endistel aegadel, enne ilmasõda, oli see tee ka tõesti igale ettevõtlikule ja töökale inimesele avatud. Ka viimase aastakümne väljarändajad on sellesama märgi all uutele tööväljadele tõtatanud, kuid olud ei ole enam endised. Olgugi, et Brasiilias keegi inimene, kes tööd ei põlga, nalga ei jää kuna töö saamine siin kergem on kui suuremas osas teistes maades, sest et siin ei ole väljamaalastele töökaartisid ega muid töökeeldusid, peale nõudmise, et üheski ettevõttes roh-

kem väljamaalasi ametis ei tohi olla kui üks kolmandik kõigist teenijatest, ometi on jõukaks saamise võimalused ajnult unistus, hea on, kui kindla ja sündsä teenistuse saad, mis korraliku äraelamise võimaldab.

Kuidas on niisugustel oludel jõuka mehena tagasimineku Eestisse? Ja vaese mehena naljalt keegi tagasi minna ei taha. Mis järgneb sellest? Järgneb põrutav ja kurb tõeasi, mida meie oma edaspidise elusihhi ülesseadmise pärast ja tegelikude sammude seadmiseks, võimalikult selgelt ja reaalselt enestele selgeks peaks tegema: meie ja meie lapsed jääme võõrsile, kodumaale meist peaaegu enam keegi ei saa. Vast ainult üksikute tee lõpeb Eestis.

Missugused järeldused peame sellest paratamatust tõsiasiast tegema?

Jätame selle juures välja rahvuslised ideaalid ja kõiksugused võõrastavad nõudmised, mida palavalt kodumaad armastavad suguvennad väliseestlaste meeldivaks kohuseks tahavad pidada, nagu oma suurte rahatagavarade Eesti majanduse teenistusse rakendamine j.n.e. Jätan need asjad välja sest neis küsimustes võivad siiski kergesti lahkarmavamised tekkida, vaid võtame arvesse meil kõigil üksmeelselt arusaadavad asjaolud ja katsume nende pinnal oma tegevust ja elu orienteerida.

Esiteks, meie tunneme kõik, et me lõunamaalastest väga palju erineb, et meil nendega ühine hingelaad puudub, et meil nendega ühtesulamise protsess palju hingelist kannatust, üksilduse tunnet ja rahulolematust sünnitab. Ning ei ole hea, et inimene üksi on. Olgugi, et meil, eestlastel, puudub nii mõnigi siinse rahva meeldivatest omadustest, nagu suur sõbralikus ja vastutulek, siiski ei jää meil muud üle, kui peame igapidi kokku hoidma, igasugusel viisil teiste eestlastega kokku puutama, et ühistunne elavamaks kasvaks, ühesviibimine ja ühine tegevus meid ligendaks, peidetud rahvustunne seega rahuldatud saaks. Peame kõik oma seltsi ümber koonduma, et lahtust leida, kes ise tegevuses olles ehk teiste tegevusega kaasa elades. Seltsi juures on võimalik igasuguseid tegevusharusid avada, mis juba osalt töötavadki, kuid vast ehk väheste osavõtjate tõttu vähe nõrgapäraselt: siin on näitemäng, laulukoor, kõned, sport, raamatukogu, kodused mängud, sõbralikud koosviibimised, väljasõidud j.n.e. Selle juures peab kõigil sõbralik püüe elav olema leplikult demokraatlikus vaimus talitada, sest meie asunduse asi on kõigi ühine asi, ei mitte kellegi monopool. Pealegi ei tule ju

midagi välja kui mõni paavst oma diktaatorliste võtetega teised eemale peletab ja ise üksi jääb. Selts tuleb igasuguste abinõudega eestlaste siinseks „koduks” teha, mida ta nimigi mainib. Peab muretsema võimalikult palju kirjandust. Siis ei tunnegi me endid nii üksi ja vaimliselt vaesed olevat ning oleme võimaliku piirideni rahuldatud.

Teiseks, tuleb meil eemale hoida sega abieludest meie hlngelaadile võõraste ollustega. Oleme meist küll igatüks näinud sarnaseid segaabielusid, mis väga eranditena asjaomaseid rahuldavad, kuna ühe eluviisid, kombed, ideaalid ja terve hingelaad ühele poole veab, millele teine kaasa ei saa tunda. Eestlane jääb siin oma abielukaaslase sõpradele sugulastele ja ümbrusele ikka võõraks, ei tunne ennast ilmasi omasuguste keskel olevat. Ja rahulolematuse, üksilduse tunne on tema saatjaks elu lõpuni. Sarnastes perekondis on isegi oma lapsed võerad oma isale. Saagem sellest ja sarnase elu hingepiinadest selgelt aru ja jääme omade juure, kus vähemalt abielu loterii sarnastest ähvardustest kaitstud oleme.

Kolmandaks, meie lapsed. On kindel paratamatus, et meie järeltulijad mõne põlve jooksul suurema rahva sekka kaovad. Mõnes perekonnas on kadumas juba teine põlv, meie lapsed. On küllalt perekondi, kus vanemad eestlased on, kuid kus lapsed iseskis räägivad siinset keelt, isegi vanematele eestikeelse küsimuse peale siinses keeles vastavad. Sega abieludes on lapsed, nagu juba tähendatud, pea eranditult eestile kadunud, kuid tihti ka isale sisemiselt võerad. Kuid ärge keegi uskugu, et sarnane kadumine sellel teisel põlvel ilma vaevadeta läheb. Brasiilias on segunemas niipalju iselaadilisi rahvuseid, et selles palju kergemine paljud assimileerumised arenevad, kui mujal. Kuid pärvus ja mitmed teised asjaolud mõjuvad selleks kaasa, et ka teine põlv ei suuda ennast tunda pärismaalasena ja pärismaalased sarnast millaski päriselt „omaks” ei võta, et ka seegi ennast millegi nägematuga teistest eraldatud tunneb, mis nii mõnegi nukruste tunni sarnasele „rahvusvahelisele” õnnetule valmistab. Mõni võib arvata, et sarnane rahvuslikkudest sidemetest vaba inimene kõige õnnelikum võiks olla. Ometi ei ole see nii. Olen mõndagi sarnast õnnetut

kodutut elu trehvanud, keda keegi omaks ei võta. Haltetsemiseväärilised ja moraalselt jõuetud olevused, keda ühegi rahva juure kuuluvus ei toeta.

Kuidas hoida ära omast lastest seda õnnetust? Ei see ole kerge, aga mõned teed on. Ärge ka jätke oma lapsi tänava mõjude alla, kasvatage neid oma kodus, oma perekonnas, kus nendele omaks jääb oma rahvusline laad ja mõtteviis. Rääkige neile Eestist, tema loodusest, tööst ja rahvast, tema edasipüüdmisest ja kultuurist. Siis jääb nendele tunne millegagi ühtekuulduvus, mis ei ole näotu, vaid ilus ja lugupidamisväärne.

Oma kooli ei saa me asutada, sest elame laiali suures linnas, mitte niimoodi teatud llinnaossa koondatult, nagu leedulased, juudid või japaanlased. Pealegi on meid arvuliselt vähe. Nii siis peavad meie lapsed õppima pärismaa koolides, mis muidugi halb ei ole, sest õpivad muuhulgas korralikult ära maa keele, mis igapidi tarvilik.

Kuid Eestiga seotud maadeteadus, ajaloo, loodusteaduse, keele ja rahvaga tutvustamiseks peame tarvitama ainukest võimalikku teed — pühapäeva kooli, kus peale selle tuleks õpetada laulmist ja muud, mis koolimineku teeks lastele meeldivaks.

Kuna aga paljud lapsed ei saa käia selleski koolis järjekindlalt, siis ei saa kõiki aineid õpetada järjekindla õpekava järele, vaid vististe annaks häid tagajärgi üksikute peatükkide ettekandmine, milleks üks või teine ennast võiks ettevalmistada ja abinõusid muretseda, et asi oleks selge ja huvitav.

Tuleb kõiki võimalusi tarvitada, et lastele muretseda nende kohast Eestikeelset kirjandust, et nad hareneksid sellega, selle järele hakkaksid tarvidust tundma ja lugemist armastama. Oleme niikaugele saanud, siis on pool asja võidetud.

Kuidas seda tegelikult läbiviia, selleks peaks küll vististi seltsi juhatus asjast huvitatud isikute nõupidamisi kokku kutsuma. Kui asja tõsidus selge, siis olgugi raskustega, mingit teed ikka leitakse, kui ühiselt käed külge pannakse.

Siis ei käi me väike saareke elu laentest uhutuna, siis ei tunne me endid üksinda võõrsil rändamas.

J. K.

Brasiilia a vastamine

(Lõpp)

SEITSE MISSIOONI

17. sajandi algul asutasid Hispaania jesuiidid maaalale, mida tänapäev nimetatakse Paraguay'ks ja Missiones'eks, ja mis osalt Paraguay osalt Argentiina vabariigile kuulub, rida indiaanlaste asundusi, mida nimetati „reduktsioonideks” Kuna need asundused Paraguay's lopsakalt õitsesid, kannatasid kaugemad idapoolsed nõndanimetatud Guayrã's asundused alaliselt paulistade sõjakäikude all. Et nende salakavalate vastaste eest varju leida, otsustasid missioonärid endi hoolealuste asundused rohkem lõunapoole, nimelt Uruguav jõe pahemale kaldale üle viia. Nii tekkisid Rio Grande do Sul'i pinnal aastal 1627 esimesed kolm missiooni ja hiljem asutati neid veel neli. Nendele pandi nimed: São Boria, São Luiz, São João, São Nicolão, Santa Angelo, São Miguel ja São Lorenzo. Tänapäev on need asundused ühes nende endiste elanikkudega peaaegu kadunud, ainult üksikud varemend oma nimedega tuletavad meile meelde neid möödunud aegu. Sellel maa-alal, nimelt Serra Azul'is, on brasiillased ja hiliem sakslased asunud, kuid see kestab veel kaua kuni need maakonnad jälle endisele hiilgusele ja rikkusele jõuavad.

Läheme tagasi aastasse 1750. Tol ajal elasid igas eelpool nimetatud reduktsioonis 2000 — 3000 kristlikku indiaanlast korralikus ühiskonnaelus. Neil olid omad korralikud elamud ja ilusad kirikud. Need elanikud olid osalt põlluharijad osalt kariakasvatatajad. Nende karja- ja põllutoodangust, või primitiivsest tööstusest saadud ülejäänud rahaga ostsid nad, peaaesialiselt Buenos Aires'ist, neid tarbeaineid mida nende maa ei kasvatanud. Kui uskuda tolleaia ajalookirjutajaid, siis oli indiaanlaste elu Hispaania jesuiitide juhatuse all paradiislik. Mis oleks küll nendest maakondadest saada võinud, kui indiaanlastele oleks võimaldatud saatuse poolt oma kodumaale paigale jääda? Kuid sääl tuli õnnetu Hispaania ja Portugaalia vahel aastal 1750 sõlmitud Madriidi leping. Selle lepingu põhjal sai Sacramento asumaa, üks Rio de la Plata ääres ja Buenos Aires'e vastas asuv maakond, Hispaania ülemvalitsuse alla heidetud 7 missiooni vastu ümber vahetatud. Vaevalt oli see leping indiaanlas-

tele teatavaks saanud, kui nemad juba otsustasid armsakssaanud kodumaalt väljarännata, sest mingil tingimusel ei tahtnud nad Portugaalia valitsuse alla sattuda. Portugallane tähendas neile sedasama mis Paulista, ja Paulista oli indiaanlastele vannutud igivana vaenlane. Et võimaldada väljarändamist, palusid Hispaania preestrid mõlemaid (Hispaania ja Portugaalia) valitsusi pikendada indiaanlaste paigalviibimist kolme aasta võrra ja kui seda ei lubatud siis kolme kuu võrra, kuid asjata! Keelduti andmast palutud tähtaega, selle asemel aga tungisid okupatsiooniväesalgad missiooni maakonda. Siis haaras endiseid metsikuid nendele omane viha. Nemad valmistasid end relvastatud vastupanekule ja sundisid okupatsiooniväesid häbitavalt taganemisele (1754). Sellest indiaanlaste vastuhakkamisest nahandatud hispaanlased ja portugallased kõvendasid enda vägesid ja võtsid ette (1756) kurikuulsa võidukäigu loodusnoegade vastu. Asiata katsusid Hispaania jesuiidid endi kaitsealusid vägivaldsest vastupanust ära hoida. Indiaanlased keeldusid neile avalikult sõnakuulmast, käisid nendega karmilt, kui oma rahva äraandjatega ümber. Iseendid ei pidanud indiaanlased mitte mässaiateks, nemad uskusid isegi, et nemad õiguse eest võitlevad, sest neile, kui närismaalastele, kuuluvat ju ometi maa, kus nemad on sündinud, ja seda veel rohkem sellenärast, et nemad selle enda kätetööga viliakaks teinud. Tänoolest, kes tahaks seda indiaanlastele rahaks panna, et nemad oma kodumaad, varandust ja maja kõige oma jõupingutustega kaitseksid? Igal juhtumisel ei võinud tolleaia hispaanlased ja portugallased kultuuri ja vabaduse kandjatena esineda. Küllalt aeg, ülivõim võitis, ja 7 missiooni sattusid Portugaalia valitsuse alla, kuid maa edukäigul oli seega lõpp. Indiaanlased lahkusid missioonidest, ja kui 5 aastat hiljem Madriidi leping tühistati ja varsti pärast seda missioonid uuesti Hispaania valitsuse alla said, siis oli ometegi indiaanlaste reduktsioonide töö peastmatult hävitatud. Veel umbes 30 aastat kiratsesid need 7 missiooni edasi ja kui aastal 1801 portugallased nad uuesti võitsid, oli nende endisest hiilgusest ainult vari järele jäänud.

BRASIILIA REVOLUTSIOON

1893—1895 A.

Keiserriigi ajal oli Brasiilias juba konservatiivne (vanameelne,) liberaalne (vabameelne) ja ka vabariikline erakond. Vabameelne erakond sai lõpuks valitsuse ohjad enda kätte. Nende juht Gaspar Silveira Martins, oli tolleaegne riiginõunik ja Rio Grande do Sul'i maakonna viimane president, keda vangistati järgmisel päeval peale vabariigi väljakuulutamist Santa Catharina's ja saadeti Euroopa'sse. Vabariikline erakond asus nüüd valitsuse etteotsa, kuna mõlemate teiste erakondade pooldajad temaga ühinesid, osalt tagasi astusid ja osalt ühe uue vastaserakonna moodustasid. Rio Grande do Sul oli saanud iseseisvaks ja pidi aastal 1892 oma põhiseaduse väljakuulutama. Vabariikline valitsus, mida selleajani governador'id juhtisid, oli juba kava selleks välja-töötanud, mis aga vastaserakonnale vastuvõetav ei olnud. Isegi mõned vabariiklased lahkusid erakonnast ja ühinesid vastastega federaal-erakonnaks. Vabariiklastel oli juhiks energiline Dr. Julio de Castilhos, kes governador'i nime all valitsust juhtis, kuna federalistide juhiks oli välismaail elutsev riiginõunik Gaspar Silveira Martins. Kui hakati valima rahvasaadikuid Constituinte'sse kes pidid väljatöötama riigi põhiseaduse, lootsid federalistid ka omi esitajaid sinna saata, et oma mõju avaldada põhiseaduse kujundamisel. Kuid vabariiklased panid kõik rattad käima et vastaseid väljatõrjuda ja põhiseadust enda tahtmise järele kujundada, sest nad nidasid endid vabariigi asutajajaks ja tahtsid seda oma huvide kohaselt sisseseada.

Valimiste nurjaminekust ülesäritatuina otsustasid federalistid revolutsiooni toime panna. Mõned nende tähtsamatest meestest läksid Montevideo'sse et nõupidada Gaspar Silveira Martins'iga kes vahepeal välja-maalt tagasi oli tulnud. Viimane, kelle meel juba enne, maalt väljasaatmise tõttu, paha-seks ja kibedaks oli muutunud, sai revolutsiooni poliitiliseks juhiks, kuna kindral Juca Tavares jäi juhatajaks nende revolutsiooniliste vägede üle, keda Estado Orientaal'is koondati, kuna ülemjuhatajaks sai Gomer-cindo Saraiva.

Veebruaris 1893 marssisid revolutsiooni väed üle piiri ja tegid esimesed pealetungid Don Petrito ja Livramento linnadele. Osariigi valitsus ei võinud esialgul küllaldaselt vastupanna, kuna ta keskvalitsuselt toetust ei saanud. Mässajad tungisid ikka kaugemale põhja poole, ja aastal 1894. jõudis Gomer-cindo oma salkadega Paraná ja

Santa Catharina'ni kust neid aga sunniti taganenemisele.

Passo Fundo ja Cruz Alta lähedal mäeahelikul kus Prestes Guimaraes'i ja Appario-cio Saraiva mässulised salgad Gomer-cindo salkadega ühinesid, tungisid valitsuse väed kindral Lima juhatusel nendele peale, sundides mässulisi taganemisele. Väejuhid Gomer-cindo ja Appario-cio said haavata, mille tagajärjel esimene põgenemisel suri. Seega oli pealööök mässajatele antud, aga kestis veel kaua, kuni laialipillatud mässuliste salgad täielikult alla heideti.

Ka asundustes leidus kohati revolutsiooni poolehoidjaid, kuid suurem osa asunistest hoidus ettevaatlikult eemale. Siiski ei jäänud asundused puutumata sõja koledustest ja hirmutegudest. Campanha's ja Serra'l hävitati tihti meelega arvurikkaid loomade karju, tarvitati hirmust vägivalda elanikkude varanduse ja elu kallal. Igalpool tekkisid valitseva korralageduse tõttu röövlite salgad, keda nimetati „maragotos" ja kes tihti ennekuulmata toorusega rahulikkude elanikkude elamutesse tungisid, neid rüüstates ja jäledaid tapmisi korda saates. Viimaks õnnestus elanikkudel ühendatud jõul. relvade abil röövliid eemale tõrjuda, kelle üksikud osad ajajooksul valitsuse vägede poolt ära hävitati. Aastal 1895 saatis keskvalitsus kindral Galvão de Queiroz'i rahu üle läbirääkima, mis sama aasta 23. augustil Pelotas'e linnas tehti ja millele kindral Galvão ja kindral Silva Tavares allakirjutasid. Mässajad pidid enda relvad mahapanema ja said täieliku amnestia. 28. augustil pühitseti Porto Alegre's hiilgav rahupidu, kusjuures kõik võitlus-väljalt tagasitulnud sõjavägi muusikahelide saatel suurejoonelise jalutuskäigu läbi lippudega kaunistatud tänavate tegi.

Nüüd tuli jälle rahu ja kord maale, ärevuse ja hirmupäevad olid möödas, igaüks võis jälle oma igapäevasele tööle asuda ja pikkamisi toibus kogu maa viletsusest, millesse teda vaen ja lahkmeelid olid tõuganud.

Vaqualo.

NALJA

Kui kupletist õige väikese kiidu osaliseks sai oma ettekannetega:

„Teie peakiste katsuma laulda raadios, säääl pole üldse käteplaginat kuulda.”

„Olin juba säääl,” vastas kupletist. „Need on nüüd kõik siin, et mulle kätte maksta.”

— Täna hommikul näitas termomeeter siin Petroopolis 32 graadi sooja.

— Tõesti? No Rios surivad siis muidugi inimesed keedetud pääajudega.

JÕULU

Jõululaupäev oli koolinõunik Kuuse majas suurim päev aastas. Peale Kristuse sünni tähistas ta veel koolinõuniku üliarmsa vennatütre sünnipäeva, kelle nimigi Jõulu oli. Koolinõunik Kuusk oli talle nüüd teiseks isaks, kuna ta oma vanematest midagi ei mäletanud.

Koolinõunik ise ei olnud külaskäija ega külaliste vastuvõtja, seepärast kogunes iga aasta sel õhtul vaid rõõmus ning särasilmine perekene noori tütarlapsi — Jõulu kooliõdesid — nende jõulupuu alla. Ja hallpea koolinõunik hõiskas ühes noortega, istudes ise sageli klaveri ette ning saates laste jõululaule.

Nii oli tänagi õhtul noorte hingeülendav ja südantsütitav laul helisenud hõbekellukestena särava kuuse ümber, pühitsenud rohkeid jõulu- ja sünnipäevakinke ning täitnud kogu maja võimsa hõiskega tõenduseks silmapilgu suurusest ning pühalikusest.

Ning rõõmsam ja nooruslikum oli vana koolinõunik olnud täna, kui kunagi varem.

Aja saabudes, mil lahkuda tuli ja Jõulu kooliõdede viimaste suudluste valinguga veel kord üle külvati ning Jõulu kasvataja ja kauaaegne majateenija Tiinagi head ööd soovides oma tuppa oli läinud, jäid onu ja venetatütar veel hetkeks kuuse juure seisatama.

Näis, nagu oleks neil kumbagil midagi südamel.

„Onukene”, ütles Jõulu, käsi koolinõuniku kaela ümber pannes. „Onukene, sa lubasid mulle kuueteistkümnendaks sünnipäevaks ühe muinasloo jutustada, — mäletad mõni päev tagasi. Täna on just see kuueteistkümnene.”

„Lubasin, lapsukene, lubasin,” sõnus koolinõunik. „Istume.”

Ja koolinõunik asetus tugitooli, kuna Jõulu tema ette madalale istmekesele laskus toetudes küünarnukega onu põlvile, ootav pilk onu suul ning silmel.

Koolinõunik algas:

„Üks, inimeste õiglustundes, sõprade aususes ning naise armastuses — kes oli olnud tema abikaasa üle kümne aasta — pettunud mees istus ühel jõululaupäeval rongile, et sõita kaugele, võimalikult kaugele, põgeneda oma mineviku mälestuste eest. Tal polnud sihti ega eesmärki — ainult kaugemale, kuhu vaid rong teda iganes viiks. Ta oli kaotanud elumõtte ning tormas vastu tundmata tulevikule, kust ta vaevalt küll midagi

leida lootis. Meelsam soov oli tal, et rong kuristikku prahvataks või vastu kaljuseina joostes rusudeks, tolmuks paiskuks.

Ta sattus kupeesse, kus enne teda üks daam istus, mähitud pehmesse reisipleeti, käsikohvikene põlvil. Daam ei pööranud vähematki tähelepanu tema ilmumisele — näis nagu magaks ta. Süvenenud oma tina-seisse mõtteisse, laskus mees väsinult istmele daami vastas ja healmeel oleks samuti uinunud, ent ülekuurnatud aju peletas une.

Nüüd näis talle, et daamgi vaid teeskleb magamist. Ta imekaunil, õrnal näol lehviseid vahete vahel salapärased varjud, mis hinges liikuvate lainete vägisi sumbutatavat mõõna kajastavad.“

Koolinõuniku pilk oli kaugusse juhitud ning ta pilutas veidi silmi, otseski püüaks ta praegu veel neid kajastusi. Tehes lühikese pausi jätkas ta vaevalt märgatava ohkega:

Ja meel püüdis kinni kerged, kuid tagasihoidvaist pingutusist sagedatud värinad ta tihedail ripsmeil ja talle näis, nagu piiraks daami laugi mõnesugune, kastena sädelev rõskuse vina. Kandes endas ränku üleelamusi ning armutumalt laastavat tunnete mõõka, oli nüüd mehel nagu hoovaks neilt värisevailt laugilt uus kurbus ta hinge lisaks enneolevale ning ta sulges silmad. Ent ei aidanud enam see, — ta oli juba uue, võõra ning tundmatu kannatuste kihvtiga mürgitanud oma mõistuse. Mõtted löid keerlema kahekordse kiirusega, püüdes lahendada kangekaelselt talle aimamatuid küsimusi ning pilte daami värisevate ripsmete taga. Seda isekamalt elustus ühtlasi ta oma traagika.

Ta ei tea kui kaua ta nii suletud silmil oli istunud, kui silmi avades, nägi ta daami põlvitamas põrandal, kätel kohvikene, mida ta oma rinna vastu surus. Suurist, põhjatu-maist silmist, mis olid pööratud taeva poole voolasid taltsutatamad pisarad, langedes kohvikese nahkseinalale, kust neist sündiv, kõrvale vaevalt tabatav häälightsus, vaikse, kuid hingesse lõikava palvena kostus.

Püha, püha, oli see silmapilk! Võimatu, et Jumal niisugust palvet ei kuuleks!

Mees ei suutnud enam vaadata. Ta pigistas silmad nii tugevasti kinni, et laugudel valus hakkas. Ent ikkagi nägi ta põlvitaja silmist taeva poole juhitud pihtimise ja palve leeke, mis tulid hinge altariilt ning tungisid otsatusse. Kõrvadegi ees löi sumisema.

Ta istus nii tükk aega, olles jäädvustanud oma vaimu peeglis nähtud pildi.

Siis kostus talle nagu oleksid sosistanud kellegi huuled õrnalt, õrnalt:

„Jõulu, Jõulu.”

Oligi ju jõuluõhtu. Ning otsekui ingli tiivad heljutasid seda sõna.

Vähe aja pärast löikas öövaikusse vedurivile ja rong hakkas aeg-ajalt liikuma kuni viimati peatus. Kuuldes inimeste hääli ja samme, avas ta silmad.

Daami polnud enam. Ta ei uskunud oma silmi. Oli see nägemus, viirastus?

Keegi polnud ju kupee ust liigutanud, mis — nagu ta sissetulekust mäletas — kauris valjult häälitises.

Äkki märkas ta vastas istmel kohvrikest, mis daamile kuulus. Haaranud kohvrikest, jooksis ta vaguni uksele. Rahvas liikus jaa-maesisel, kuid oma reisiseltsilist ei silmanud ta kusagil.

Nõutult kõndis ta paaril korral vaguni läbi, praotades iga kupee ust, kuid kohvri omanikust polnud jälgegi

Mõni silmapilk hiljem hakkas rong liikuma ja ta läks ühes kohvrikestega kupeesse, otsustades leidu konduktorile edasi anda.

Sääl kuulis ta mingit nõrka häälitist enese lähedal. Ta ajas silmad pärani, et paremini näha, kuid kupees ei olnud kedagi peale tema. Värinad läbistasid ta keha. Ta polnud ebausklik ega imedeuskuja, kuid

midagi lõi siiski temas kõikuma, kahtlemata. Väalkiirelt läbistasid paljud üksteisele vastupidi käivad mõtted ta aju. Vastnähtud sündmus kõigutas ta seniseid veendumusi.

Äkki kordus sama häälitus.

Ei saanud kahtlust olla — häälitus pidi kohvrikestest tulema. Ta katsus kohvrikestest lukku — see oli lahti.”

Koolinõuniku näole ilmus õnnis naeratus ja ta silmad näisid nägevat mingit pilti, mis pidi olema kui ilmutus sealsest ilmast.

Siis jätkas ta toonil, mille avaldajaks polnud suu, vaid hing ise:

„Ja see elus pettunud, viimse lootuse-sädeme kaotanud mees, kelle ülim soov oli saada põrmuks, leidis oma elumõtte. Kohvrikestes oli lapsukene, jõululapsukene, kelle ilmutus saanud.

Nende sõnadega võttis ta Jõulu pea oma käte vahele otse silmesse vaadates, kõneles piirita õnne helisedes hääles:

„Lapsukese pilk oli puhas ning selge nagu igavese tõe allik, mille pühitsetud sära ees kadus mu lootusetus, nagu udu päikese igaveste kiirte hommikusel võidukäigul. Ja see lapsuke on minu Jõulu.”

„Isa!” hüüdis Jõulu koolinõuniku kaela langedes ning kattes ta silmi ning nägu lõpmatute suudlustega.

Jõulupuu nende kohal lõi veel heledamalt särale.

Lapsepõli

Kirjutanud „Meie Kodule”

H. Tsch ge

Nii ilus kui üks muinasjutt
Näib nüüd mu lapsepõli,
Mil rinnas asus noorusrutt
Ja hinges soove väli.

Kui tohtsin näha kevadet
Ja elada ta süles,
Kus tuhat lille ilusat,
Lõid omad õilmed üles.

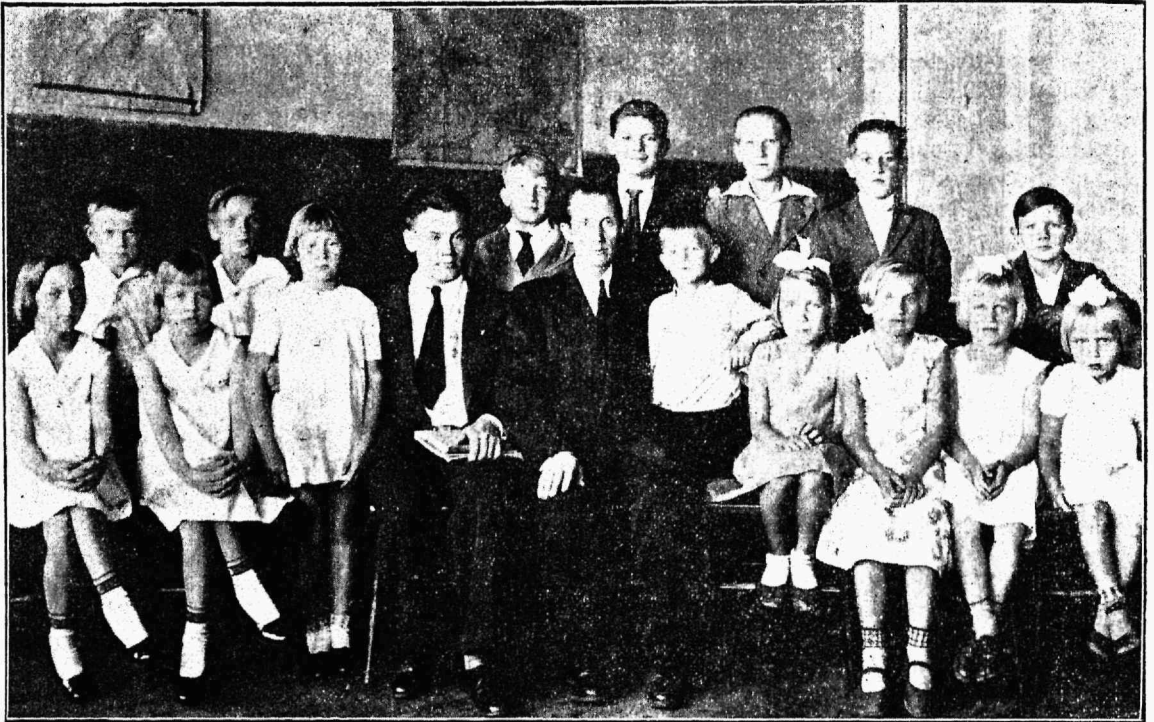
Ja talv, su lumeväljad raad!
Ah, mis kõik annaks ära,
Kui ainult kord näeks kodumaad
Ja lund kui pärlisära!

Nüüd mulle jäid vaid lein ja nutt
Ja mälestuste väli,
Nii ilus kui üks muinasjutt,
Näib nüüd mu lapsepõli.

NEED, KES OMI VANEMAID AUSTAVAD

São Paulo Eesti Abiandmise ja Hariduse Selts „Uus kodu” korraldusel algas seltsi ruumes tegevust eesti pühapäevakool, lõpetades oma esimese semestri 9. detsembril. Töö möödunud hooajal kandis organiseerivat iseloomu, võimaldades praktilisi kogemusi kooli hädakorral isehakanud õppejõududele. Õpilasi kogunes kuni 20, vanadusega 6—14 eluaastani. Õpekavas oli ette nähtud: emakeel, matemaatika, võimlemine

tajate selgitusi sinna juurde võetakse vastu innuga ja peetakse meeles; suure agarusega püütakse vastata õpetajate poolt ülesäättud küsimustele niivõrd, kui seda lubab lapse võõrkeelele omaseks saanud mõtlemisand ja sellega seoses olev portugalia keelele vastav sõnade järjestamine lauseehitusel ning uusladina aktsendi mõju sõnade tõlgitsemisel. Õpilaskonna erilise tähelepanu osaline ja kõikide lemmik on võimlemistund, mille õpe-

SÃO PAULO EESTI ABIANDMISE JA HARIDUS-SELTS „UUS KODU” PUHAPÄEVAKOOL Foto I. Toop

Esireas, keskel, õppejõud — vasakult paremale — hrad J. Toom (matemaatika ja võimlemine) ja J. Rebane (emakeel)

ja laulmine, — viimase käsitlemisele ei asunud õpilaskonna väikearvuse ja eluea näiliselt kõikuva indeksi tõttu — mida püüti edasi anda vastavalt õpilaste vastuvõtu- ja edasijõudmise võimetele.

Kuigi õpilasi nende eluealt ja võimetest oli mitmesuguseid, võidi õpetoid jaotada ainult kahte osasse:

a) Foneetilised algharjutused ja kirjatähtede tundmaõppimine;

b) Foneetika tema ulatuses, lugemete iseseisev ümberjutustamine, ilulugemine, kirjutamine etteütluse järele; matemaatikas — lihtarvud, emakeelsed oskussõnad, 4 aritmetilist tehet.

Hool ja huvi oma kooli vastu, mis peeldub õpilaskonnalt, on masendavad: ülesanded on alati hoolsalt ettevalmistatud, õpe-

taja, tegelik kehakultuuri harrastaja, õpilaskonda ühisteis harjutusis võimsalt suudab siduda. Kuigi need tunnid, nende vähese arvu tõttu, õpilaste kehalisele arenemisele ehk minimaalset mõju avaldavad, seda enam on märgatav õppuste vaimne mõju. Võis näha lapsi, kes esimestel tundidel kuidagi ei suutnud omi mõtteid koondada selleks, et meeles pidada õpetaja poolt antud sissejuhatust ühisharjutusteks ega vastu võtta sellele järgnevaid käske; seisukord paranes aga lühikese aja jooksul ühistel pingutustel saavutatud mäletamisvõime kasvamise teel.

Uus õpehooaeg pühapäevakoolis algab 20. jaan. 1935, mil ühtlasi uute õpilaste vastuvõtt. Kooli juhtivas organis on loota rõõmustavaid muudatusi, kuna kogenud pedagoog, hra Joh. Kartau on lubanud oma jõudu võimalustmööda rakendada pühap.-kooli töödele. —e

Venelased Tallinnat piiramas

Lõpp.

Oli kõik tehtud, et vaenlase tulipommid ei tekitaks linnas tulekahjusid. Heinad, õled ja muu tuldvõttev materjal viidi keldritesse. Iga majaomanik pidi linnavalitsuse käsul alatasa hoidma vahi väljas kes valvaks, et ei tekkiks tulekahju. Vahil pidid olema alati käepärast märjad härjanahad ja sõnnik, et maja katusest läbilöönud tulekuule ja nende poolt tekitatud tulekahjusid kohe kustutada saaks. Öösel pidas veel valvet ratsasalk, kes kohe tekkinud tulekahju juurde ruttas ja selle kustutas. Ka Hannibali mehi — nõnda hüüti Ivo Schenkenbergi ratsanikke — kasutati tulevalveks. Linnavalitsuse poolt määrati tulipommide kustutajaile isegi autasu. Iga kustutatud ja kahjutuks tehtud tulipommi eest maksis linnavalitsus selle ettenäitamisel kolm marka. See majaperemees aga, kelle krundil tulepomm kustutati, pidi kustutajale lisaks maksuma veel pool taaldrüt — trahviks, et ta ise oli olnud hooletu ja polnud kustutanud vaenlase pommi. Kuna vaenlased lasksid linna agaralt ja õige rohkesti tulekuulidega, siis muutus tulekuulide püüdmine ja kustutamine piiratud linnas päris tulusaks teenistuseks. Ei hoolitud põrmugi elust, vaid jooksti üksteise võidu tänavatel ja otsiti vaenlase pomme. Eriti karmad olid poisikesed nende otsimisel ja kustutamisel. Nad jooksid suure kisaga tänavatel ringi ja igauks neist püüdis esimesena tulekuuli juure jõuda. Surmast ei hoolinud keegi. Nõnda kirjutab vana kroonik, kes neid piiramisi oma silmaga näinud.

Ükskõikselt ja rahulikult vaatasid tallinnlased linna vallidelt vaenlase vägede lähene-mist. Kellegi näos ega silmis polnud märgata hirmu.

Kõik olid julged ja värsked, kirjutab sama kroonik.

Kolm päeva püsisid venelased oma laagrites paigal. Nähtavasti korraldasid nad oma laagreid ja valmistasid kallaletungile. Selline rahu vaenlase laagris pingutas linnlaste närve niivõrd, et 26. jaanuaril võeti ette kallale-tung vaenlasele. Selle juures tungiti vaenlase Ülemiste veski juures asuvale laagrile ettevaatamatult liig lähedale. See retk oleks võinud linnlastele lõppeda väga õnnetult, sest venelased oleks saanud nad kergesti ümber piirata ja nii nende tagasi-tuleku tee ära lõigata. Õnneks polnud venelastel nii palju taipu. Nad leppisid vaid sellega, et hakka-

sid pealetungijaid kahuritest ägedasti laskma. Linnlaste hulgast langes üks mees ning teised pöördusid kiiresti tagasi.

Järgmisel ööl ehitasid venelased Tõnismäele mitmed uued kahurivallid ning avasid 27. jaanuaril linna peale ägeda tule. See kahurituli kestis 6 nädalat vahetpidamata ööl kui päeval. Linnast vastati sellele nii, kuidas lubas laskemoon. 28. jaanuari õhtul algas vaenlane uut vallide ehitamist Tõnismäele. See juba tekitas linnas hirmu.

Otsustati vaenlasele teistkordselt kallale tungida ja Tõnismäe kindlustused hävitada. Rühm rootsi sõjasulaseid kihutas linnast tuhatnelja välja Tõnismäele askeldavate venelaste kallale, kuna linnlaste väljatung oli ootamatu ja äkiline, siis ei suutnud pika-toimelised venelased kohe vastupanu organiseerida, kuigi linnlaste ratsasalk oli väike. Ratsasalgal õnnestus valmis ja ka pooltehi olevad vallid ja nende peal asetsevad puutõkked hävitada. Peale selle võtsid nad käsitsi võitluses ka ühe vaenlase ohvitseri vangi. Temalt said piiratud väärtuslikke teateid venelaste jõudude ja taktika kohta. Venelane teadis rääkida, et märtsikuu lõpul jõuda tsaar ise rohke abiväega linna alla. Peale selle kuulsid linnlased veel seda, et tatarlaste ja venelaste omavaheline läbisäämine polnud kuigi hea. Vene ohvitser hoiatas linnlasi, et need väljatungides ei läheks liig kaugele, sest venelased olid otsustanud väljatungivate salkade tagasiteid ära lõigata ja sel viisil linna kaitsjate jõude vähendada.

Kuigi linna vallidel kahurid alatasa mürt-susid — peamiselt just Tõnismäel asuvate mulla valide pihta, õnnestus venelastel siiski vallide ehitustööd lõpetada ja kahurid paigale seada. Kuid 3. veebruari ööl kihutas hulljulge rootsi ooberst Lorenz von Köllen viiekümne ratsanikuga venelastele ootamata kaela, tappis neist 60, ning tõi sõjasaagina kaasa ilusa inglise kahuri. Kuigi rootslased kaotasid surnutena ja vangidena ühtekokku ainult 7 — 8 meest, sünnitas see väljasööst linnas suurt pahameelt. Ooberst oli kallale-tungi võtnud ette joobnud peaga, mõtlemata ning Hornide teadmata. Ooberst ise sai kokkupõrkel nii raskesti haavata, et suri juba järgmisel päeval. See retk oli rikkunud suuresti mõlemate Hornide sõjaplaane, kuna venelased nüüdsest peale muutusid väga ettevaatlikuks.

Mõni päev pärast ooberst von Kölleni retke hakkasid venelased ehitama uut suurt mullavalli — seekord Sepavärava ette. 7. veebruaril tungis Ivo Schenkenberg venelastele oma eestlaste salgaga kallale ja kihutas nad värava eest minema.

Schenkenbergi mehed purustasid valli küll ära, kuid venelased ehtasid selle järgmisel ööl jällegi uuesti üles.

Sellel taplusel olid aga veel suuremad tulemused. Kui vene väepealik Sheremetjev nägi, et venelased pistisid käputäie linnlaste eest kabuhirmus jooksu, hüppas ta hobuse seljast maha ja jooksis põgenevatele venelastele vastu, et neid tagasijada ja koguda. Venelased ei hoolinud aga oma ülemuse käsust ja jooksid edasi.

Samal hetkel tabas Sheremetjevi üks linnavallidelt lastud kahurikuul ja purustas tal jala. Truu oma töotusele, et ta kas valutab Tallinna või sureb, ei lasknud ta ennast arstida ja suri kolmandal päeval.

Venelased püüdsid linna kõigi abinõudega põlema lasta. Nii olid nad põletanud maha varem ka Polotski. Nad lasksid piiratud linna lugematul hulgal kahurikuule. Keegi üliõpilane-välismaalane, kes kogu piiramise aja pidi veetma linnas, avaldas hiljem raamatukese nende sündmuste kohta. Ta kirjutab muu hulgas, et 4. veebruari ööl lasknud venelane linna üle 240 kahurikuuli. Nendest olnud kolmkümmend tulekuulid, ülejäänud aga raud- ja teraskuulid. Järgmisel ööl lasknud vaenlane piiratud veel ägedamini. Linna kodanikkude ja kaitsjate elu oli pommitamise pärast alatiselt hädaohus. Inimesed käisid tänavatel suure ettevaatusega ja hoidusid ikka majakatuste räästaste alla, et mitte raud või kivimürakaga pihta saada.

Kõige hädaohtlikum oli linnale Tõnismäe kahurite tuli, sest need olid lähedal. Algul laskis vaenlane kuhu aga juhtus, kuid nähes, et sellel polnud tagajärgi, kuna linna müürid olid küllalt vastupidavad, koondas kõigi Tõnismäe kahurite tule Toompea ja all-linna vahel oleva müüri osa pihta. Selle koha oli venelane nähtavasti valinud linna ründamiseks. Seda just linnlased soovisidki, sest kui vaenlane siit algas rünnakut, siis jäi ta Toompea ja all-linna kahurite risttule alla ja pidi kindlasti hävima. Ei annud mingeid tulemusi ka selle müüriosa maruline tulistamine. Müür oli tugev ja ümbritsetud sügava kraaviga. Lõpuks, nähes, et müür järele ei anna, hakkas vaenlane laskma selles müüriosas olevat suurt torni Kik-in-de-kök'i. Tugev, 35 meetri kõrgune torn pidas aga vaenlase kuulimürakatele kindlasti vastu ja tulistas oma kahuritest ägedasti vaenlast. Vaenlased suutsid tornile siiski pikapeale

augu sisse pörutada. Nagu pealtnägijate kirjad jutustavad, olnud avaus nii suur, et sealt mahtunud paar härgi läbi minema. Vaenlased ei saanud aga sealt linna tungida, sest esiteks pole nad linna vallide marulise kahurtule all tornile laskma saanud läheneda, ja teiseks pandud avause juure kohe tubli väesalk vaenlase kinnipidamiseks. Öösel müüritud auk jälle kinni.

„Kik-in-de-Kök” seisab veel praegugi kindlalt ama kohal, Harjumäel. Torni seinas on mitmed ümarikud kuulid, osa kivist, muist rauast. Need on venelaste kahurikuulid, millega nad linna piiramise ajal lasksid. Pärast piiramise lõppu asetati mõned suured kivi- ja raudkuulid tulevatele põlvedele mälestuseks torni müürisse. Säälnud on nad seisnud juba üle 300 aasta.

Nähes, et tulistamisega linnast ikkagi jagu ei saa, otsustasid venelased maa alt linnale katsuda läheneda ja selle müürid siis miinidega õhku lasta. See võis linnale väga ohtlikuks saada. Juba veebruari kuu algul hakkasid venelased Tõnismäe vallide juurest kaht maaalust käiku kaevama. Seda tööd juhatas keegi lääne-eurooplane spetsialist. Uks käik pidi minema Toompea alla ja teine Sepavärava juure. Venelaste kava oli niisugune, et lasevad miinidega ühelsamal ajal õhku Sepavärava ja osa toompea valli. Samal ajal pidid nende väed õhkulastud kohtade kaudu katsuma linna tungida. Kuid töö edenes halvasti. Uhest käigust tuli vastu vesi ja sundis töö pooleli jätma.

See käik saadi ainult 20 küünart pikaks kaevata. Teine maaalune tee katkes isegi lühemana. Kaevajad sattusid vastamisi tugeva kivikihiga ja ei saanud enam edasi. Hiljem alustati kaevamist küll uuesti, kuid lõpetati need varsti lõpulikult. Linna kaitsjad alustasid ka omapoolt vastukäikude kaevamist, et maaalt lähenevale vaenlasele enne selle linna juure jõudmist vastu jõuda ja nad õhku lasta. Kuna aga ei teatud vaenlase käikude õiget suunda siis polnud töö edu.

Linnlased aga tundsid suurt hirmu, sest venelased võisid tõesti jõuda linna vallide alla ja need õhku lasta, ja siis takistamatult linna tungida. Oli vaja kiires korras jälle mõned vangid võtta, et nende käest kuulda, kui kaugele venelased oma käikude kaevamisega olid jõudnud ja kuhu need käigud olid suunatud. Ainult nii sai ehk veel ähvardavat hädaohtu ära hoida ja lähenevatele vaenlastele enne linnani jõudmist vastu kaevata ja nad miinidega hävitada. Alaline hirm linnamüüri õhkulendamise ootel oli linna kaitsjate meeoleolu surunud õige alla.

Iga tund oodati kõige halvemat. Abi polnud aga kuskilt loota. Hornid otsustasid korraldada väljatungi ja, maksku mis maksab, muretseda teateid vaenlase maaaluste käikude kohta. 13. veebruaril tõusis suur meretuul ja ajas jää Tallinna lahest ära.

Nähes jälle vaba vett, paranes linnlaste meeleolu veidi. Hakati pikisilmi ootama ja vaatama, kas silmapiirile ei ilmu rootsi abilaevastiku purjed. Venelased olid hoobelnud et 13. veebruaril, mis oli veneusu püha, einetavad nemad Toompeal. Linn oli vallutamata ja endiselt vastupanuvõimeline.

Päev hiljem juhtus aga midagi, mis piiratutele mõjus väga ergutavalt. Nad said kõik vajalikud teated ilma linnast väljatungimata.

Hommikul vara ilmus Rannavärava ette tatarivürst Mussa Bulat paljude teiste tatarlastega eesotsas ning palus sisselaskmist. Ta seletas, et ta on otsustanud end ühes oma meestega anda linnlaste kätte vangiks. Tatarlased lastigi linna ning võeti sõbra-kult vastu. Nad kuulati üksnaaval üle ning kõik nad rääkisid ühtsama, et venelaseid küll alustanud maaaluste käikude kaevamist, kuid olnud sunnitud selle vee ja kivide pärast lõpetama. Tatarlaste käest kuulsid linnlased ka seda rõõmustavat uudist, et vene väe ülem Sheremetjev langenud ning tema laip suurte auavaldustega Venemaale viidud. Venelaste leeris polnud olukord kuigi roosiline. Linnatulnud tatarlased teadsid rääkida, et venelaste sõjavägi on tubliste vähenenud. Paljud tüdinenud piiramisest ja sõdimisest lõpulikult ning jooksnud minema.

Linnakaitsjate tabav tuli oli aga venelastel tapnud üle 1000 mehe. Vangid kinnitaksid ka seda teadet, mille üks rootsi tüdruk juba varem oli linna toonud, et 1200 tatarlast olid läinud üle kinnikülmanud Soome lahe Soomemaale röövima. Kui nad sealt hakanud tagasi tulema, olnud jää juba sulamisel ja habras. 600—700 meest nende hulgast leidnud surma merepõhjas, ülejäänud pääsnud suure vaevaga Eestimaa rannikule tagasi. Vangid-tatarlased rahustasid linnlasi kõigiti ja ütlesid, et tsaari ja värske abiväe Tallinna alla tulekut ei maksa karta. Selle jutu mõelnud venelased linnlaste hirmutamiseks välja.

Tatarlastelt saadud teated parandasid linnlaste meeleolu täiesti. Nagu öeldud, kohtlesid väed vangianundud tatarlasi südamliselt. Vangidel oli kõikjal liikumise vabadus — muidugi paari vahi saatel.

Nad andsid linna kaitsjatele väga kasulikke näpunäiteid venelaste rünnakute tagasilöömiseks.

Kõige ägedamad lahingud olid Tõnismäe ja linna lõunapoolsete müüride vahel. 18. veebruaril saatsid venelased parlamentäärid linna müüride juure. Need andsid linnlastele ara tsaari kirja, milles see nõudis linna alistumist. Linna kaitsevägede ülemjuhataja ja burgermeisterid aga keeldusid kindlasti alistumast ja saatsid venelaste saadikud tühja tagasi. See vihastas venelasi hirmsasti ja nad hakkasid otsima, mille kallal saaksid oma viha lanutada. Sadamas olid mõned laevad jaasse kummanud. Nende kallale tormasid nüüd venelaste saigid. Seni polnud nad laevu puudutanud. Lootes peatset linna vanutamist, kavatsesid nad need laevad võtta sõjasaagiks. Nüüd, mil aga linna kättesaamise lootused iga päevaga vähenesid, pönud mõet ka laevu enam terveks jätta, sest ara vna neid ju nikummi ei saanud, kuna nad ju oia jaas kinni. 7. ja 8. märtsi vaenelise ooi pistisiki venelased laevad põema. See ettevõte onnestus neil aga ainult osaneit, sest linna valhaeit juhiti neile äge kanuritud. Venelased suutsid süütada ainult paar laeva, muude peamised osad ka maha põetasid. Sus ei kannatanud nad linnlaste marutuid enam välja ja lanqusid sadamast.

See laevade põetamine andis piiratutele uut julgust juure. Nad taipasid, et see tähendas peatset piiramise lõppu.

9. märtsil tungis linnast 500-meheline salk välja ja ründas Tõnismäe kindlustusi. Rünaku siniks oli vangide võtmine, et sel teel saada varskeid uudiseid. Iga vangis eest lubati vangistajale 50 marka autasu. Lepiti ni kokku, et kui vajalik arv vange kaes, sus antakse trompeedi signaal, mis pidi olema linna tagasipöördumise leppemärgiks. Rünakut toetati vallideit maruise kahuritulega.

Linnlased tormasid suure hooga venelaste kindlustuse kallale, löid vaenlased põgenema, surmasid neist suure hulga ja võtsid vajalike arvu vange, kes kohe linna saadeti. Seega oli ülesanne täidetud ning salga ülem laskis puhuda tagasipöördumise signaali. Kuid osa mehi oli suures lahinghoos. Nad ei pöördunud tagasi, vaid jälitasid põgenevaid venelaste salku ja püüdsid kindlustusi lõpulikult purustada. Selle hulljulge salga juhtideks olid linnlaste pealik Klaus von Holste ja Liivimaa Hannibal Ivo Schenkenberg.

Venelasi taga ajades tungisid nad liig kaugele venelaste laagrisse. Äkki ilmus nende tagant, maa-alustest käikudest suur hulk venelasi. Need tungisid nüüd tallinnlastele seljatagant peale. Väike salk julgeid ratsanikke oli nüüd igast küljest ümber piiratud.

Piiratud kaitsesid endid meeleheitlikult venelaste parve vastu. Suurem osa neist raiuti siiski venelaste poolt maha. Pääsesid vaid mõned üksikud, nagu imekombel. Nende väheste hulgas oli ka Ivo Schenkenberg. Vahva partisaan püüdis veel taganedeski üht venelast vangina kaasa viia. Venelane katsus teda kinni hoida, kuni omad järele jõuavad. Ta lõi oma mõlemad jalad Schenkenbergi ümber ja ei lasknud teda paigalt liikuda. Schenkenbergil õnnestus siiski venelase käest lahti pääseda ja linna põgeneda.

See retk, millest peamiselt võtsid osa linna sõjasulased, mustapead ja Schenkenbergi eestlased, tõi linnlastele suure meeste kaotuse nii langenute kui ka vangivõetute näol. Langenute hulgas oli ka pealik Klaus Holste. Tema laip toodi kolm päeva hiljem sõjaväeliste auavaldustega linna ning sängitati mulda. Vangilangenute hulgas oli ka kapten Michael Zaupe. Järgmisel aastal osteti ta venelaste käest suure lunastusraha eest tagasi.

Järgmisel päeval pärast linnlaste nii kurba retke kuulati kõik vangid üksikult üle. Neilt kuulsid tallinnlased rõomustavat uudist.

Tsaar, kes kartis tatarlaste vastuhakkamist siseriigis, ja arvestades sellega, et kevade saabumisega halvvenevad teolud, oli annud käsu, et kahurvägi lahkugu kohe Tallinna alt ja pöördugu koju. Lahkumise viimseks tähtpäevaks oli määratud 13. märts. Vangide seletuste kohaselt olnud venelaste kaotused õige suured. 3000 meest saanud surma juba ainult linnlaste kahurtule all. Linnlaste viimase rünnaku puhul langenud 300 venelast, kuna 30 meest vangidena linna toodi.

Edasi kuulsid linnlased vangidelt, et 3000 vene bojaari ühes omasulastega lahkunud juba linna alt. Ka minöörid läinud minema, sest nende töö pole kannud vilja.

Venelaste laagris lõhkenud õige palju kahureid. Ka linnlaste kahurite tuli purustanud venelastel tubliste kahureid. Püssirohtu olevat vene laagris külluses, kuid kuulidest selle eest suur puudus. 20 seppa töötavat ööd-päevad raudkuulide kallal. Varsti selgus, et vangide käest saadud teated vastasid tõele.

Juba järgmisel ööl puhastas vaenlane Tõnismäe kindlused kahuritest ja vedas neid Ülemiste veski laagrisse. Linnas puhkes seda nähes suur rõõm. Kodanikud tulid järgmisel hommikul suurel hulgal linna vallidele, et vaadata vaenlase taganemist. Venelaste kindlustused olid tugevad. Suured puuvallid ja mullaga täidetud korvid äratasid üldist

imestust. Kurba pilti aga pakkusid lugematud laibad, milliseid oli näha venelaste seisukohtadel. Nende hulgas olid ka kümne viimasel linnlaste pealetungil langenud rootsi sõjasulase ja talupoja alasti ja lõmaks peksedud laibad. Haavatuid olid venelased enne koledal kombel piinanud ja alles siis nad tapnud. Kuna linnas tunti kibedat küttepude puudust, siis viidi venelaste ehitatud kindlustustelt kiires korras kõik puumaterjal linna. Nähes, et venelaste raudrõngas hakkas linna ümber lagunema, tõusis linnlaste tuju ikka kõrgemale. Ühtlasi kasvas ka sõjakus. Taheti vaenlasele veel midagi lahkumisel mälestuseks kaasa anda. Eriti olid need nooremad sõjalased, kes kippusid välja linna kaitsvate müüride tagant venelastega taplema. Ülemuse poolt keelati vaenlase tülitamine ära, sest polnud mõtet asjata neid valvata. Kuid rõõm ja vaimustus olid liig suured selleks, et nüüd veel kuulda ülemuse käsku. Salkond kodanikke, sõjasulaseid ja talupoegi-eestlasi tungis ülemuse keelu vastu linnast välja ja tormas Ülemiste liivamägedes vaenlase salkadele kallale.

Väike salk oli huljulge ja kihutas joonelt suure venelaste hulga sisse. Kuigi linnlased võitlesid nagu lõvid, kujunes asi nende halvaks. Iga mahalöödud venelase asemele astus mitu uut. Venelaste salgale tulid veel teised appi. Varsti olid linnlased igast küljest ümber piiratud. Ometi õnnestus neil vaenlastest läbi rauda. Kuid mitmed langesid ja haavatuid oli palju. See oli asjata verevalamine ja inimeste hävitamine. See jäi ka selle piiramise puhul viimseks tapeluseks. Järgmisel päeval, s.o. 13. märtsil (uue kalendri järele 26. märtsil), süütasid venelased omad laagrid põlema ja lahkusid linna alt pärast 7-nädala piiramist. Võib arvata, kui mõrudad olid nende meeled, eriti ülematel, kellel Moskvast tuli aruandega astuda vihase tsaari palge ette. Seda rõõmsamad olid aga linnlaste meeled. Rahvas tuli hulgana müüridele ja vaatas, kuidas venelased pikas looklevas rongis liikusid üle Lasnamäe oma kodumaa poole. Seitse pikka nädalat olid nad linna maruliselt peaaegu ööd-päevad vahetpidamata pommitanud, kuid Tallinna müürid jäid ikkagi võitmatuteks.

Vaenlased polnud suutnud Tallinnale teha kuigi palju kahju. Piiramise algul süttis vaenlase tulekuuli läbi põlema Sepavärava juures asuv n. n. parandamatute haigete haigla. Tulekahju tekkis seetõttu, et haiglas olid heinad jäetud loakile põrandale. Vaenlase tulekuul kukkus nendesse ja süütas need. Samal kombel põles maha ka kaks talli. Kõik teised tulekahjud kustutati kohe või hoiti hoopis ära. Vaenlase kahurikuulide

läbi sai linnas sūrma 20 inimest. Tallinna üldine inimeste kaotus piiramise ajal surnutena oli 110 inimest. 50 inimest langesid väljatungidel ja 40 linnakaitsjat langes linnavallidel vaenlasega võideldes. Nagu ülemaal mainitud, olid piirajate kaotused mitukümne suuremad. See tuli sellest, et nende kindlustustes oli palju mehi ja need seetõttu kobaras koos. Seepärast tegid linnlaste kahurikuulid nende hulgas ka suurt hävitustööd. Peale selle olid linna kahurväelased õige osavad laskjad ning linna lõhkepommid palju suurema hävitusjõuga, kui venelaste omad. Vene vangid jutustasid, et linnlaste granaat surmanud tihti 15—20 meest. Ka Tallinna hooned ei saanud venelaste kahurite all kuigi palju kannatada. Vaenlane püüdis kangekaelselt tabada kirikuid, sest need ulatasid üle teiste majade. Esimesel piiramise päeval langes üks venelaste laagrist lastud 52-naelane raudkuul läbi Niguliste kiriku akna pühakotta. Kuigi sel ajal oli parajasti jumalateenistus, ei sünnitanud raudmürakas õnneksuurt kahju. Kahurikuul purustas kiriku akna, haavas üht kirikulist käest — ja see oligi kõik. Venelased valisid oma kahurite märklaudadeks Tallinna kaks kõrgemate tornidega kirikut: Niguliste ja Oleviste. Et jumalateenistuste pidamine vaenlase alalise tule all võis hädaohhtlikuks kujuneda, siis hakati pühapäevaseid jumalateenistusi pidama madalas Pühavaimu kirikus, mis vaenlasele ei puutunud silma.

Linnale ei jõudnud venelased midagi teha. Seda rohkem jahutasid nad oma viha Pirita kloostri kallal. 1. veebruaril (uue kln. järele 14. veebr.) tungisid nad kloostri kallale. Rüüstasid kloostri, tapsid ja vangistasid nun-

nad. Lõpuks pisteti kloostrihoone põlema. Müüri kividest valmistasid venelased aga kahurite jaoks kivikuule.

Tallinnas valitses piiramise ajal kindel üksmeel. Kuigi vaenlasi oli palju, ei heitnud keegi meelt ega tahtnud vaenlasele armu lootuses alistuda. Tallinn oli ustav Rootsi võimule, kuigi see võim ei teinud linna aitamis peaaegu midagi. Tallinna kangelaskul vastupanul oli Baltimaa pärastise saatuse suhtes suur tähtsus. Oleks Tallinn langenud, oleks vene võim jäänud Baltimaale juba siis. Kuid Tallinn ei langenud. Hiljem kasutas Rootsi võim Tallinnat oma toetuspunktina ja vallutas viimaks kogu Baltimaa.

Sellel on suur tähtsus ka eesti rahvuse kohta. Sest kui moskvalased oleks tol ajal jäänud maal peremeesteks, poleks vist tänapäeval enam eestlasi ega eesti rahvast.

Seitsme-nädalane piiramine oli lõppenud. Venelased taganesid suure parvena oma kodumaa poole. Linnas hakati elama jälle rahu-likku, igapäevast elu. Linnavärvad avati. Kevade oli käes. Päike sulatas talvised hanged.

Möödunud mustad päevad tundusid paha unenäona. Kuid see polnud siiski unenägu. Linna ümber väljadel sulasid hangedest välja tuhanded ja tuhanded venelaste laibad. Kül, näl, katk ja linnlaste kahurikuulid olid need slaavlastel siin hansalinna müüride all surmanud. Venelased olid oma langenud matnud lumme. Nüüd sulasid laibad hulgana jälle välja. See oli masendav pilt. Halb lehk käis linna. Oli palju tegemist surnute kokkukorjamise ja matmisega. Alles pärast seda ununesid pikkamööda need mustad päevad...

Jutuleht.

Karliema õnnelik jõuluõhtu

Külm talve õhtu. Tänavail on juba südatud tuled. Säravad kaupluste aknad tore-dais jõuluheiteis. Kiiresti ruttavad inimesed et veel viimseid jõuluostusi teha.

Harju tänava nurgal Jaani kiriku vastas istub vaikne küürus kogu. See on Karliema, vana lehenaine. Kui viimased lehed müüdnud, ohkab Karliema kergendatult. Täna oli ta siiski varem kui harilikult oma lehtedest lahti saanud Pikkamisi ajab ta enese ülesse, hõõrub külmast kohmetuid käsa, kohendab pearätti, pühib üleliigse lume maha, tõmbab siis labakindad kätte ja hakab koju poole kõmpima. Algul on kondid päris kanged.

Jalad jälle nii tuimad kui puupakud. Aga see ei kesta kaua. Jõudes juba Kaarlikiriku platsile, tunneb vanake kuidas ta külmanud liikmed käimisest soojaks lähevad.

Pimm pomm, pimm pomm kõlavad Kaarlikiriku kellad. Kella helinad panevad imelikult värisema vanakese südame. Kur-gus just kui pigistaks midagi ja pisarad valguvad vägisi silmi.

„Jõuluõhtu, jõuluõhtu” kordab ta endamisi. Kui üksiku ja mahajäetuna tunneb ta enese. „Oh kui oleks ometi mu Karli siin!” mõtleb vanake.

„Tema on vist küll surnud”, lausub ta

siis valjusti ja ehmatab isegi neid sõnu kuuldes.

„Mis ma nüüd räägin,” püüab ta ennast rahustada. „Kaks aastat pole ma küll kirja saanud, aga ega siis sellegi pärast veel kindel ole, et ta surnud on. Siis kerkivad ta vaimusilma ette ammu möödunud jõulud, kui ta mees Mart alles elas ja poeg Karl veel kodus oli. Kui ilusad olivad need jõuluõhtud. Kui õnneliku tundis siis ema enese, särava kuuse valgel, oma armsate keskel. Aga nüüd? Kümme pikka aastat on möödunud kui lahkus kodust ta poeg, minnes kaugele võõrale maale õnne otsima. Paari aasta pärast jättis teda ka leinama ta armas mees. Oi kui palju tuli kannatada vanakesel kes polnud harjunud ilmas üksi olema...

Algul kirjutas Karl tihti, siis harvemini ja vaat nüüd on juba kaks aastat kui ema pole enam kirja saanud. Miks? Mis on temaga juhtunud? See on küsimus mis Karliema enesele tuhat korda etteseadnud, kuid vastust pole ta sellele leidnud ja kurvalt sammub Karliema üksi rasket eluteed... Õue väravasse on palju tund tuisanud, nii et Karliema vaevast sisse poeb. Pimedas kojaks kobab ta käsikaudu trepist ülesse. Siin tõmbab ta labakinda käest ja otsib kohmetand sõrmedega seeliku taskust toa võtit. Avades ukse, tuleb temale vastu veidi toa soojust, sest toas on kaunis jahe. Kõigepealt süütab ta pisikese lambi, siis vabastab end üleliigsetest riietest. „Tarvis õige ahi kudemana” mõtleb vanake, siis aga istub väsinult vanale sohvale ja lausub ohtes:

„Või jõuluõhtu, jõuluõhtu!”

„Karliema, karliema!” hüüab häkitselt kojast lapse hää, ja kohe sellejärele lipsab umbes kümneaastane poisike uksest sisse. Kohmetanult jääb ta seisma, nähes kuidas vanakese silmist pisarad voolavad, siis aga hüüab ta rõõmsalt:

„Karliema, ärge enam nutke, näete, siin on Teile kiri, mis kirjakandja juba päeval tõi ja vist muidugi Karli käest.” Nüüd on kord vanakese käes kohmetada. Kiirelt tõuseb ta püsti. „Kiri? Too, näita!” lausub ta väriseval häälel. Käedki hakavad värisema, kui kirja vastu võtab. Tähed tantsivad temal silme ees, aga kohe tunneb ta, jah see on ta poja kiri. Nüüd saab ta hoopis

rõõmsaks. „Karl kirjutab, Karl elab!” hüüab ta ja suure häämeelega kaisutab väikest naabri Kustit. Siis asub ta kirja avamisele. Enne kui lugeda, istub Karliema sohvale, sest ta tunneb häkki et jalad on nõrgaks läinud.

„Armas Emake,” algab ta lugemist, siis aga ei näe ta enam midagi, sest pisarad voolavad ja voolavad ja ei tahagi lõppeda. Viimaks ulatab vanake kirja poisile, kes tummalt ja imestanult Karliemat vaatab.

„Ole hea laps, Kustike, loe mulle õige sina, siis saan ometi ruttu kuulda mis ta kirjutab.” Sõnakuulelikult võtab Kusti kirja ja algab oma puhta lapsehäälega:

„Armas Emake!

On möödunud kaua aega sellest kui sulle viimase kirja saatsin. Võib olla aasta, võib olla ka rohkemgi, ei mäletagi enam. Põhjuseks oli see, et viibisin kaugel sisemaal, kus postiühendus peaaegu võimata. Olid ka suured lootused rikkaks saada. Nüüd, mil seda kirja kirjutan, ei tohi ennast küll rikkaks lugeda, kuid võin siiski enesele kauaigatsetud koju reisi lubada. Ja siis, armas emake, ei lahu meie enam üksteisest. Kui ma kodumaale ei peaks jääma siis võtan sinugi enesega kaasa.

Seniks aga soovin sulle palju tervist.

Sind armastaja poeg Karl.”

Kirja lõpetades paneb Kusti mõlemad käed Karliema kaela ümber ja hüüab vaimustuses:

„Eks ole tore! Karli tuleb koju, kui palju võib ta nüüd mulle jutustada võõraist maist. Oi see saab tore olema! Nüüd aga, Karliema, tulge meie tuppa jõulupuule, ema kutsus!”

— Ma tulen taevast ülevalt

Häid sõnumeid toon teile säält —

kostab läbi seina laste laul. „Lähme siis pealegi Kustike,” ütleb Karliema end ülesajades. „Olen nii õnnelik ja rõõmus et kohe tahaksin rõõmsate laste keskel istuda. Kui vähe on küll selleks tarvis et inimest õnnelikuks teha, ühe emale jätkub selleks ainult kiri ta kadumaläinud pojalt, aga sellest ei saa sina veel aru, Kustike.” Ja Karliema ühes Kustiga astuvad naabrituppa, kus särab jõulupuud ja kõikide nägudelt peegeldab vastu jõulurõõm. Väljas aga sajab lund.

Ja kaugelt kõlavad kirikukellad „pimm pomm, pimm pomm...”

H. T.

SOOVITAME, ET IGA EESTLANE LOEKS „MEIE KODU”

TELLIMISTEGA PALUME RUTATA, ET VÕIKSIME ÄRA MÄÄRATA AJAKIRJA
TIRASHI EELSEISVAKS AASTAKS

Postkast 1028 São Paulo.

TALITUS

Eesti ja Väliseesti

Mida see väliseesti siis õieti on? Nii küsib päris Eestis veel täna päevgi mõni „Metsanurga Mart“ või petserlane, kellele ilm on piirdunud tiheda kuuse saluga ehk jälle viimasel oma kloostri ja püha Joanni imetegemistega, kuna edenenud ja laialisemast elumõttest arusaaja tunneb Eestit ja teab ka, mida see ime-elukas „Välis-Eestigi“ tähendab.

Kuid nende viimaste juures pole see teadmine ka kuigi vana, vaid üsna lühikest aega,

riikliselt mõtlejate eestlaste keskel, ega ka nende hääle kandjates polnud ühtegi kröbinat kuulda, et eestlased on julgenud üle maapoolitaja minna, — vaid saadeti korjanduse leht ja oodati „money.“ See tuli ka!

*

On ju loomulik nähtus, et ühe parema kodumaa poja tagasipööramisel kodumaale, tormavad ajalehemehed „usutama“. Nii sündis see ka hra Ise Eestisse

Teater „Municipal“ São Paulos (keskel)

sest veel hiljuti, võrdlemisi, sõitsid Tallinnast ehk Tartust Riiga, ehk jälle Varsavi, Piiteri, Moskva, — tossutasid üle Uraali kuni Habarovskyni — ikka oli üks ja sama kodumaa.

Nüüd aga on palju muutunud, ja need endised vabad sõidu võimalused on kõik ununenud — nad on väljamaale jäänud. Ka nendel aegadel elasid eestlased siin ja sääl laialdasemas maailmas, ja kellegil polnud kartust, et nad kaduma lähevad ja maamunalt maha libisevad, kui keegi neist peaks üle maapoolitaja (equaatori) minema, nagu seda nüüdsel ajal on mõne mehe juures märgata.

Mäletan nii selgesti korjandus-lehtede väljakirjutamise ja saatmise lugu, mida „õnnis“ vene valitsus oli lubanud Vanemuise teatri hääks toime panna üleilmlises ulatuses ja usun, et tänapäevgi tõsised „suur vene“ unistajad seda omas päevaraamatus märkuste osakonnas alles hoiavad, kui endise „loi“ valitsuse käpaga katsutavat viga. Ka

jõudmisel, mis seda enam tähtis moment oli, et viimane kaugel L. Ameerikas konsuli kohust täitis ja sellega laialdasema hulga eestlastega kokkupuutus, nende elust isikliselt osavõttis ja viimasel ajal koguniste külaskäike nende kodudesse ettevõttis.

Hra Ise on lõbus jutuvestja, ja nii tulid küsimised kostmistega üksteise järgi.

Iga ajalehemees pole väle kirjutaja ja ehk ei oskagi stenograferida, — mispärast mõnegi asja üle tuli järele mõtelda, ja... mis sääl siis on... ma kirjutan õige nõnda, nagu ma arvan!

Herrad, kodumaa ajalehtede reporterid, pöörake sellesama herra R. Ise poole, siis kuulete kui vahvalt tema rääkis siinsete ajalehemeeste auks antud „dineel“ seitsmendast ilmajaost, mida ajakirjandus nüüdsel ajal enesest kujutab, — siis olete ka edaspidi täpsemad ja ei anna oma subjektiivsetele arvamistele mitte liiga suurt voli, mis

mõnegi asja laseb võõriti suurema rahvamassi ette ilmuda ja halvab teie eneste tööd, vähendades selle väärtust.

Paljudel kordadel on kodumaa ajakirjanduses ilmunud teateid, mis mitte ainult tööle vähe vastavad, vaid koguniste haavavad sellele maale, kus teie omad suguvennad-õed on enestele ulaluse leidnud, ja kus neid on lahkelt vastu võetud. Paljudel kordadel on kirjutisi kodumaa paremate poegade üle, kus neile kõiksuguseid „krimpleid” on kaela seotud — kuid ikka jälle on nad „tuulest võetud”

Meie ei puuduta seda ülevaatlikku pilti, mida Eestisse jõudnud hra Ise on andnud, lendur Stunde’st ja mõnest insenerist, kelledest Eesti koondisele ja „Eesti vaimule” niisama suur väärtus on senini olnud, nagu kord metsas „tõhjuju” hüüda, — küll aga tahaksime paari väikest asia puudutada ja seda üldkokkuvõtet „Brasiiliast” mitte kõigiti õigeaks tunnistada.

Meie ei saa siinse maa kohta mitte nii ütelda, nagu seda Soome konsul Austraalias, kes ka Eesti huvisid sääl kaitseb, umbes 8 aasta eest Tallinnast läbisõites ütles, mis „Päevalehes” ja vististe ka „Vabas Maas” rasvase pealkirja all äratrükitud oli: „Maa, kus pole haigeid ega vaeseid.” (Austraalia on vist ka teisel pool „equatorit” nr. 4.)

Jätame meeeldi sarnased võrdlikud pealkirjad oma „Meie Kodu” veergudelt soliiduse tõttu eemale, soovitades seda ka vanale kodule ja nende häälekandjatele, ja kriipsutame alla tõsisele elule, et meie maal, Brasiilias on vaeseid ja ka haigeid, — just nii sama nagu Eestis ja koguniste Austraaliaski, ehkki reporterid sarnase imeloo vastupidiselt tõsise soomlase seletusele sünnitasid. Kus siis pole õige imede maad? On ju Eesti ise ka imedemaa nime all figureerimas, sest kirjutab ju omas raamatus Baltimaast ja Eestist pealkirja all: „V strane tshudess” (imede maal) 1914. a. „Novoje Vremja” kaastööline, kuigi tõelikult ei leia eestlane sellele pealkirjale miskisugust vastavat tõendust, vaid leiab sakslasi oma Programmi täitmast: Drang nach Osten, mida venelane lahtiste silmadega ei näinud, kuid eestlane teadis seda juba enne sündimist!

Samuti ei leia siinne eestlane ka siin maal muud imet, kui subtroopika maa looduse rikkust ja ei anna sugugi ruumi omis ajudes fantastilistele lugudele, milledest kodumaa biblioteegid rikkad on, kus kirjeldatakse Chr. Columbuse ja Americo Vespucio selle ilmajao ülesleidmise lugudes varblase suuruseid kirjeldades, keda püssiga lasti ja toiduks tarvitati j. n. e.

Ikka jälle need hirmutused liiva kirpudest ja pärismaalaste jalgade tubakaga leotamisest, — on kõik asjata kartus, esiteks — pole liiva kirp kellegile kardetav loom, ja teiseks — pole mitte tubak selle vastu võitlemiseks, vaid „creoliin” mis ka Eestis hästi tuntud, vähemalt nendele, kellel hobuste arstimisega kunagi tegemist on olnud.

Kui aga see arvamine, nagu Vaba Maa tõenäolikkult omas resumerivas osas, mis kahte tulipunkti on koondet: 1) iga eestlane olevat täidetud soovist et kodumaaale tagasi pöörata, kuid suur osa ei võivat seda sellepärast, et kodumaa pind olevat, nii ütelda, „tuline”, 2) ei olevat soovitav eestlasele üle maapoolitaja minna, sellel olevat tervisele väga kahjulik mõju, — siis ütleme siin kohal küll pisikesse „veto” omalt poolt nii hästi lugupeetud hra R. Ise’le, kui ka usutajatele, et need eriküsimused, mis väljarännanud kriminaalse mineviku looriga ilustavad, ja terviselisel alal ilmunud patoloogilisi nähtusi maapoolitajast otsivad, — küll asjatundlikult, ega ka korrektselt üles säätud pole, vaid lasevad eneste taga näha veel vilumata, — kuid julgeid otsustajaid, kellel enese „mina” liig kaugele ulatav on — kuni hulga isikute enesetunde haavamiseni!

Tõsine rahvustunne ja kodumaa armastus on nendele isikutele, kes ilmameres elulaentega võitlust peavad, tuhat korda enam tuntud, kui nendele, kes selleks suuri sõnu kirjutavad, et mõne pikema kõmu artikliga rohkem teeida ehk kuulsust omada, sellepärast olgu veel kord öeldud, armsad kodumaa kolleegid, et ärge püüdke kaugel olejate ja kodumaad armastajate hingede keeltel suleotsaga urgitseda, see toob hingetunnete mürgituse vastu Teie enese tahtmist ja see ei saaks ometi meeldima, kui kuulete seda vastust, mida Shakespeare Hamleti suu läbi Roosenkrantsile ütles: „Ettevaatust, ja veel kord ettevaatust!”

Senior

N A L J A

Naine: „Kuulsid sa juba, et linnas üks mees enda 6-da korra pealt alla viskas”?

Mees: „Ei. Oli ta abielus”?

Naine: „Ei!”

Mees: „Siis ei mõista ma küll ette kujutada tema allaviskamise põhjust.”

Mõisnik saunanaisele: „Kuidas? Ma andsin teile luba sauna minu maa peale ehitada ja nüüd jätate alati siit läbi käies aia värarava lahti, et minu kari välja jookseks.

Saunanaine: „Selles on süüdi minu mees, sest tema on harjunud lahtise uksega.”

Kodumaa teated

Valitsuse töösuuna ja selle ulatuse kohta andis peaministri asetäitja K. Einbund ajalehtede esindajaile täiendavaid seletusi, peatudes mõningate asjaolude juures, mille kohta ajalehtedes avaldatud lahkavamisi.

Riigikogu asjus teatas peaministri asetäitja, et riigikogu praeguses koosseisus kokku enam ei tule jooksvaks tööks, vaid jääb vormiliselt istungjärgu vaheajale. Nähtavasti kestab see kuni uute valimisteni, misjuures aga ei tule eitada võimalust, et erakorralistel sündmustel meie rahva elus ka vana parlament ei astuks kokku. Erakorralisi sündmusi ei saa aga ette näha.

Riigi eelarve küsimused lahendab valitsus põhiseadusega kui ka teiste maksvate seadustega täiesti kooskõlas, ilma et ta riigi eelarve küsimused teeks olenevaks parlamendi kokkutulekust või mittekokkutulekust.

Praeguse ajajärgu kestel tahab valitsus uuendada meie siseelu ja sisekorraldusi täies ulatuses kuni riigi ehituse enese uuendamiseni, olles täiel veendumusel, et praegu masksev põhiseadus vajab ümbertegemist meie riiklike võimude tasakaalustamiseks.

Korraldamisele tuleb ka tööturu küsimus, soode ja kõlbmata maade viljakandvaks tegemine.

Valitsus ei otsi mingit vahet ei linna ega maa, ei ka rahvaklasside vahel. Valitsus tahab oma töös tugeada oma autoriteedile, oma kõrgele ülesandele ja Eesti rahvale. Valitsus seisab väljaspool parteisid ja arvestab rahva poolehoiuga. Valitsusel on seljataguseks ainult üks partei, see on Eesti rahvas.

ELAVNEMINE EESTI MAJANDUS-ELUS.

7. nov. avaldatud Eesti Panga nädalaaruandest selgub, et oktoobrikuu jooksul on Eesti majanduselus aset leidnud suur elavnemine. Kui Eesti Panga 7. oktoobri nädalaaruande järgi oli pangatähti liikvel 33,4 milj. kr. eest, siis tõusis liikvelolevate pangatähtede arv 31. oktoobriks juba 36,2 milj. kroonile. Seega suurenes rahva kätte liikvele läinud raha hulk kolme nädala jooksul ümarguselt 3 milj. kr. võrra.

Ka Eesti Pangast väljaantud laenude kogusumma on kolme nädala jooksul suurenenud 0.5 milj. kr. võrra, tõustes 7. oktoobril olnud 3,8 milj. kr-ilt 31. oktoobriks 4,3 milj. kroonile. Neist laenudest on vabariigi valitsuse poolt garanteeritud 2,2 milj. kr.

Kuna pangatähtede suuremal arvul liikvele minekuga suurenesid Eesti Panga jooksvad kohustused, siis langes Eesti krooni katteprotsent 7. oktoobril olnud 64,74 protsendilt kuu lõpuks 61,71 protsendile.

Krooni kattevarast on praegu kuldrahas ja kuldkaangides 27,8 milj. kr. ja kindla kursiga välisrahas 3,9 milj. kr.

Nii suurel hulgal, kui pangatähti liikvel praegu, pole neid rahva käes olnud enam 1931. aasta novembrikuust saadik. Siis tõusis liikvelolevate pangatähtede summa 31.1 milj. kroonile. Sellest ajast peale algas rahaliste läbikäikude vähenemine kõikjal ja liikvelolevate pangatähtede hulk langes 1933. a. juulis ja augustis juba 30,0 milj. kroonile. Kogu tänavuse aasta on rahva käes olev pangatähtede summa kõikunud 33 milj. krooni piirides.

UUS TSIVIILSEADUS VALMIMISEL.

Eestis olid tänini maksvusel peamiselt vanad Vene seadused. Nüüd kuulume Päevalehelt, et kohtuministeerium on asunud uue tsiviilseadustiku koostamisele, millise tööga loodetakse jõuda lõpule ligemal ajal. Väljatöötamise aluseks on võetud Balti eraseadus, kuna see osa, mis käsitleb abikaasade varavahekordade reguleerimist, koostatakse Ungari seaduste eeskujul, mille järele jääb kummalegi abikaasale alles ja tema oma valitsemisele ta varandus, kuid sellest osast, mille võrra ühe või teise abikaasa varandus suureneb abielu kestes, saab teine abikaasa teatava jao endale — seda aga siis, kui abielu on juba lõppenud.

Peale tsiviilseaduste koostamise on käesoleva võetud kõikide maksvate seaduste kodifitseerimine, millise töö lõpuleviimine sünnib juba tuleva aasta jooksul.

H. MARKUS SAADIKUKS VARSSAVI.

Poola valitsuselt saabus nõusolek Hans Markuse niemtamiseks saadikuks Varssavi. H. Markus on olnud pikemat aega saatkonna nõunik ja täidab praegu ajutiselt Eesti diplomaatliku esindaja kohuseid Londonis.

* * *

19. oktoobril k. a. peeti Tallinnas „Eestoonia” kontsertsaalis hõimu-õhtut. Avasõna ütles E. S. U. liidu esindaja Voldemar Päts. Valitsuse esindajana kõneles N. Kann. Eesti-keelsete kõnedega esinesid veel Soome saadik Hynninen, Ungari esindaja dr. J. Györke ja Välis-Eesti Uhingu esimees J. Kristelstein. Viimane märkis muuseas oma kõnes Feno-Ugri hõimude koostööde talitsusest välis-peres, kus sageli välis-eestlased, -soomlased ja -ungarlased külge külje kõrval võiksid

moodustada ühist peret, mis tungivalt vajalikuks võib muutuda saatuslikel silmapilkudel.

„Ulatagem kord aastas, hõimupäeval, üle kogu maailma hõimud üksteisele sõbralikult kätt, et ühinedes hõimud koduriikides ja välismail moodustaksid jõu, mis võiks vajaduse korral julgesti vastu astuda teistele maailma vägevamatele!” — nende sõnadega lõpetas V. E. ühingu esimees oma kõne. Hõimuaktuse lõpuks kanti ette muusikapalu ja deklamatsioone.

Välismailt

KALIFORNIAST

NEW-YORGIST

Hiljuti nimetati L. Kalifornia Eesti Vabariigi asekonsuliks ameeriklane muusikariistade tööstur hr. R. B. Olds, kes ühes abikaasaga esmakordselt esines L. Kalifornia eestlaste hulgas sealse seltsi suve koosolekul 26. augustil San Pedro pargis. Seltsi uude eestseisusesse valiti hr. Charles E. Kodil, August Luck, August Morse ja Joh. Jenson.

Pildil pahemalt paremale: pr. Olds, hr. Olds, hr. C. E. Kodil, hr. C. K. Janson, pr. H. Kodil, pr. L. Janson ja hr. A. Morse.

P-Ameerika Eesti Liit saatis hiljuti S. Paulo Eesti Selts „Uus Kodule” üleskutse ühineda sealse seltside liiduga, leides seda koostööd väga tarviliku. Muuseas oli märgitud ka mõningaid Liidu kavatsusi nagu seltsimajade ehitamisest, Välis-Eesti koolide loomine, eesti keelse kirjanduse muretsemine. j.n.e. S. P. E. Selts „Uus Kodu” juhatuses oli ettepanek kaalumisei, küsimus jäi lahtiseks kuni täielikuma informatsiooni saabumiseni, milleks järelepärimine tehtud.

EESTI RAHVAKUNSTI NÄITUS PHILADELPHIAS.

Philadelphias avati 7. novembril Eesti ringnäitus, mis osutus kohapealseks suursündmuseks. Näituse puhul andis Philadelphia linnapea näituse korraldajate auks eine, millest võtsid osa tähtsamad kohapealsete organisatsioonide esindajad. Avamispäeval käis rahvast murdu näitust vaatamas.

AUSTRAALIAST

Seni on meil üldse vähe teateid saabunud säälsete eestlaste elust, mille põhjuseks on olnud küll kauge vahemaa, mis meid lahutamas. Kuid sellestki on üle saadud, ja hiljuti jõudis kiri meie kirjasaatjalt-eestlaselt, kes kauemat aega säääl elab. Nagu kirjast näha, on ka säääl, viiendas ilmajaos üleilmiline majanduskriis ja tööpuudus omi juuri ajanud, kuid mitte nii sügavale kui mujal. Lõpuks tähendab kirjasaatja, et asi siiski juba paranemas ja töötuid, eriti eestlaste hulgas, vähe leidub.

Kõrval pildil Mudgee eestlane Austraalias, hr. A. F. Muuga oma üleskasvatatud Koala karuga.

São Paulo teated

Esmakordselt esines E. A. ja H. selts „Uus Kodu” näiteosakond 27. oktoobril seltsi poolt korraldatud teatri-õhtul „Milli Mallikas’e” kolme vaatuslise näidendi „Demobiliseeritud perekonna isa’ga,” mis sisuliselt üks parimaid meie näitekirjanduse kogus.

Kaua aja kohta oli see magusaks suutäieks meie publikule, keda seekord rohkesti oli ilmunud. Nagu öeldud, on näidend üks parimaid mida oleme siinse seltsi laval näha saanud, kuid ettekandelt on varemalt siiski paremat nähtud. Osad olid enam-vähem korrapäraselt jaotatud kuid, et naistegelastest mõnedel esimene „tule-proov” laval, siis tekkis nii mõnigi viperus... Naistegelastest, paistsid välja hääl ja sobiva mänguga pr. Pensa (meie kauaaegne lava-tegelane). Meestegelastest paremaid olid herrad: A. Lepikson, J. Toom ja näitejuht J. Suursoo, kuna ülejäänud näisid, masinlikud ja materjaalsed.

Uldiselt võib aga rahul olla ja hääd edu soovida, on ju näiteosakond see tähtsam tegevus-haru, mis alati truult omi kohuseid on täitnud.

Näiteosakonna nõrkuseks on seni olnud naisosaliste puudus. Nüüd näib aga, et meie nais-pere rohkem huvi on hakanud näite-kunstile pühendama. Kuid veelgi on vähe neid kes tõsiselt asjale ligi tulevad. Ka meestegelastest ei ole näiteosakond üle kuhjatud, vaid võiks väga hästi suurema-arvuline olla, mis võimaldaks korralikumate osade jaotamist ja ühtlasi kergendaks teiste tööd. Samuti võiks siis ka tihemini korraldada sarnaseid meeldivaid teatri õhtuid. Eestlased tahavad omalt seltsilt seda, mis neile vastuvõetav ja eestipärane. Viimased karnevaalitamised pärismaalastelt meie rahvuspidudel ei ole küllalt korrapärane. Tõsi on küll, et seega saadakse rohkem sissetulekut, kuid selle hankimiseks jääb veel palju teisigi teid.

VÄLIS-EESTI PÄEV

24. septembril pühitsesid Välis-Eesti seltsid üle maailma Välis-Eesti päeva, milline 2. ülemaailmsel Välis-Eesti päeval Tallinnas vastu võeti ja otsustati pidada iga aasta novembrikuu kolmandamal laupäeval.

Välis-Eesti juhatus ühes organiseeriva toimkonnaga töötas välja sellekohase kava ja saatis kõikidele Välis-Eesti organisatsioonidele laiali.

S. P. E. A. ja H. S. „Uus Kodu” omas saadetud ringkirja ja kava alles paar nädala-

ookeani ranna-lainetest lasta värskendada ja siis veel vabalt liivasel rannikul, omas eesti peres, lõbutseda ja naljatada.

Rannalt lahkudes tutvuneti lähemalt Santosse, selle vanima Brasiilia linnaga. Otsiti üles sealne eesti restoraan, mille küll vene nimi „Bar Volga”, kuid omanik läbi ja läbi eestlane on. Et sarnane hulk eestlasi restoraani ootamatult külastas, siis oldi seal sellest väga üllatud. Samas võeti ka veidi kehakinnitust ja siis peagi algas reis tagasi, kodu — S. Paulosse.

Foto I. Toop

lat enne määratud päeva ja ei jõudnud tarviliste ettevalmistustega küllalt hästi valmis. Paljudele kohalikele eestlastele jäi see teadmatuks. Siiski pühitseti määratud päeva aktuspeoga. Sellekohaste kõnedega esinesid hrad A. Aur eesti- ja J. Uint portugalia keeles; Seltsi laulukoor kandis ette mõned koorilaulud hr. V. Goetz'i juhatusel. Peale aktusosa, kestis lõbus koosviibimine tantsumuusika saatel kuni varahommikuni.

S. P. E. selts „Uus Kodu” korraldas 15. novembril, Brasiilia iseseisvuse päeval lõbusõidu Santosse, millest olid osavõtmas kaunis hulga seltsi liikmeid.

Sarnaseid väljasõite peaks aga rohkem korraldatama. Päris mõnusana tundub iga-päevasest tööst väsinud ja roidunud keha

Järgmistel päevadel võis S. Paulo Eesti seltsi ruumides näha nii mõnegi põlenud ja õhetavat nägu, kuid see on ju terviseks..

Ulaltoodud pildil näeme S. Paulo eestlasi Santosse ookeani liivasel rannikul.

UUS KODU EELTEATED

Laupäeval 22. detsembril, algus kell 9. õhtul, Jõulupuu, jõululauludega ja vastastiku kingitustega. Pühapäevakooli õpilaste ettekandel 1-he vaatusline lastenäidend „Jüri jõuluseiklused.“ Pääle selle jõuluvana jagab lastele pähkleid ja mitmesuguseid maiustusi. Jõulukinke jõuluvanale väljajagamiseks palutakse ära anda juhatusle ehk seltsi einelauapidajale.

*

25. detsembril: Tants-matinee, kella pool 4-ast kuni pool 7-ni õhtul, orkestri saatel.

*

31. detsembril: Traditsiooniline Vanaaasta ärasaatmine ja Uueaasta vastuvõtmine sellekohase eeskavaga ja lõbustustega.

*

1. jaanuaril: Tants-matinee, kella pool 4-ast kuni pool 7-ni õhtul, orkestri saatel.

*

19. jaanuaril: Tantsupidu naljaettekannetega. Lõpp kell 4 hommikul.

*

9. veebruaril: Teatriõhtu, ettekandele tuleb Hugo Raudsepa viievaatusline komöödia „Mikumärdi“.

*

23. veebruaril: Eesti Vabariigi 17. aasta-päeva pühitsemine päevakohaste kõnedega ja ettekannetega.

*

3. 4. ja 5. märtsil: karnevaalipeod kõigi sellekohaste lõbustustega.

*

10. märtsil: Seltsi laulukoori kontsert hr. W. Goetzi juhatusel.

*

Igal pühapäeval, kella pool 4-ast kuni pool 7-ni õhtul, tants-matinee, orkestri saatel.

*

Pühapäevakooli jõulu vaheaeg kestab kuni 20. jaanuarini, millal algab uus tegevus ja võetakse vastu uusi õpilasi.

Juhatus.

OTSITAVAD

KUSTAS LAURSON: Viimane elukoht São Paulo, Linha Sorocabana, Ignacio Pupo.

Teated palutakse saata, kas Tallinna Joh. Reisman'ile V. Ameerika 24 - 33, ehk „Meie Kodu“ toimetusele Caixa postal 1028, São Paulo.

ROBERT SIIBERG: Viimane elukoht, Jaquaré, Rua Ernesto Alves. Est. Rio Grande do Sul. Teated palume saata „Meie Kodu“ toimetusele.

STEPHAN BOREISCHA, teda otsib naiseema Eestis. Otsitav oli abielus eestlase Marta Epser'iga ja töötas 3 aastat tagasi autojuhina fazenda „Olaría“ Avaré's E. F. Central do Brasil.

Teatada palume, kas suusõnaliselt S. P. E. A. ja Haridus Selts „Uus Kodu“ juhatusesele rua Conde de Sarzedes 170. ehk kirjalikult Caixa Postal, 3530. São Paulo.

Kirjavastused

H. T., postkast 3203. S. Paulo. - Omasime teie meeldiva kaastöö. Suurim tänu. Ruumi puuduse tõttu ilmub seekord ainult osa, kuna ülejäänud järgmises numbris tingimata ära toome. Jääme ka edaspidi teie kaastööle lootma.

W. M., S. Paulo. - Kahjuks oleme sunnitud ruumi puuduse tõttu teie kaastöö paigutamise järgmise numbrisse. Palju tänu ja ootame peagi uut.

R. M., Buenos Aires. - Meie suurim tänu saadetise eest. Näeksime hääl meelel kui saadaksite meile sealsete eestlaste elust, olust ja tuleviku kavatsustest midagi pikemalt. Misugust vastuvõttu on seal „Meie Kodu“ leidnud j.n.e.

A. S., New York. U. S. A. - Omasime teie artikli. Palju tänu õnnesoovide eest. Artikli olime sunnitud välja jätma hilise päralejõudmise tõttu. Ilmub järgmises numbris. Jääme lootma teie lahkele kaastööle ka edaspidi.

Toimetus

MEIE KODU

üksikute numbrite müük ja tellimiste vastuvõtmine São Paulos—
Rua Conde de Sarzedas, 170

Eesti Selts „Uus Kodu“
einelaupidaja.

MEIE KODU

LÕUNA-AMEERIKA EESTI AJAKIRI

“MEIE KODU”

ON VABAMEELNE JA POLIITILISELT TÄIESTI ERAPOOLETU

“MEIE KODU”

SISUKS ON HUUVITAVAD KIRJELDUSED VÄLIS-EESTLASTE ELUST, TEA-
TED KODUMAALT, HULGA HUUVITAVAD JUTUKESI JA PILTE.

TELLIMISHIND

AASTAS RS. 8\$000 ; POOLAASTAS RS. 4\$500. EESTIS 2 KROONI AASTAS.

“MEIE KODU”

TELLIMISI VÕETAKSE VASTU JA MÜÜDAKSE ÜKSIKUID NUMBREID :

SÃO PAULOS :

S. P. E. A. H. Selts, “Uus Kodu”
Rua Conde de Sarzedas, 170

SANTOSES :

Bar “VOLGA” omanik
Praça da Republica, 87

RIO DE JANEIROS :

Hr. E. Reigas
Rua da Cunha, 64

PÕHJA AMEERIKAS :

“Meie Tee”
310 Lenox Ave, NEW-YORK, N.Y.

ARGENTIINAS :

Hr. Raymond Pöder
Calle Florida 99
Buenos Ayres

EESTIS :

VÄLIS - EESTI ÜHING

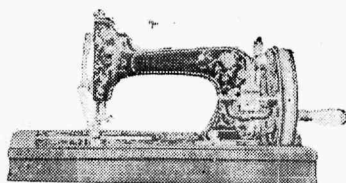
V. Posti 8, Tallinn.

G. Paju ajakirjanduse kontor
Harju 43. Tallinn.

Hr. E. Sestverk

Lembitu 8 - 19.^a Tallinn.

Kes tahab osta

*häd ja
odavat,
peaaegu
uut,
pruugitud*

õmblusmasinat,

küllastagu pealadu

Rua Conselheiro Ramalho, 274

Telefon 7-6191, Aveniida Brigadeiro Luis Antonio nurgal.

Trammid : (nr. 3, 5, 30, 40, 47)

Paraiso, Aveniida ja Villa Clementino. Käsimasinad alates Rs. 65\$000, jalaga — alates Rs. 150\$000 ja kallimad.

**Pakkimiskulud sisemaale
saatmiseks kannab äri.**

ÄRGE UNUSTAGE KÜLASTADA
SÃO PAULO EESTI SELTS

„UUS KODU”

EINELAUDA

MAITSEVAD LÕUNA- JA ÕHTUSÖÖGID.

TEENIMINE KORRALIK. PIDUDE AJAL SUUREPÄRALLISED KÜLMAD JA SOOJAD SUUPISTED.

RUUMID UUESTI REMONTEERITUD.

Austusega:

EVALD KVARNSTRÖM

„MEIE TEE”

On ainuke Põhja-Ameerika eestlaste kuukiri. Huvitavad kirjeldused eestlaste elust Ameerika linnades ja sisemaal

TOIMETUS JA TALITUS:

310 Lenox Ave, NEW YORK, N. Y.

Tellimiste vastuvõtmine São Paulos:

J. SESTVERK

RUA AUGUSTA, 24 ja

“MEIE KODU”

TOIMETUSES

Rua Espirita, 41-a - Casa I

Saksa päevapildi tööstus

Asutatud 1890 a.

“BERNARDO”

ARTHUR SCHMIDT

Kõige parem ja peenem töö päevapildistuse alal

Suurendus heledas või tumedas toonis, õli- ja pastellvärves

Valmistakse tellija soovil koduseid pildistusi

REPRODUCEERIMINE

Rua São Caetano, 111 (ant. 103)

SÃO PAULO

VILLA ZELINA

Astuge vana kaubamaja juures VILLA ZELINA omnibussi peale ja sõitke sellesse suurepärasesse Villasse. Säält võite osta OMALE EHITUSKRUNTE ODAVA HINNA EEST, JÄRELMAKSUGA, ALATES 30\$000 KUUS, ilma sissemaksuta ja protsentideta.

Varsti saab valmis kohalik Rooma Katoliku kirik, mille eelarve üle Rs. 250:000\$000.

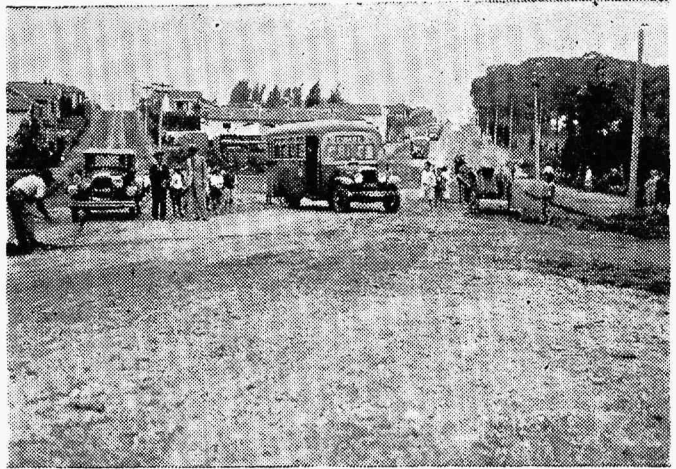
KOHA SUURE EDULE ON TÕENDUSEKS PALJUD JUBA OSTETUD JA KINNITATUD LEPINGUD OSTJATE KÄES.

Ärge kaotage juhust, ostke veel täna omale maatükk.

Lähemaid teateid : Praça Antonio Prado, 3 sob. Kella 14-est-17-ni.

Pühapäeviti ja pühadel : Av. Zelina, 33.

C. KORKISHKO.

Kui soovite, et Teie tervis ei rauegeks, siis tulge

VIHTLEMISE SAUNA

mis on avatud igal neljap. reedel, laup. ja pühapäeval kella 10-est — 22-ni, hind 2\$500.

Sealsamas vannid, avatud igapäev kella 10-est — 22-ni, hind 2\$500. (üks tund).

Kui soovite vabaneda üleliigsest rasvast, valudest kehas, siis laske masseerida saunas. Sellel alal töötab *spetsialist* — odava hinna eest.

Rua Tenente Penna, 29

BOM RETIRO

VIOLETA RUPSKY.

Bonde, 55. — Casa Verde.

SUITSETAJAD!

Hääd, maitsevat ja odavat suitsu, mis ei tee kahju hingamise elundeile, saab ainult see, kes tarvitab hülsidega paberosse, varustatud nikotiini filtreeriva vatiga.

Paberossid võib igaüks oma maitsekohasest tubakast ise valmistada, sellekohase masinaga, mis maksab ainult 1\$000 ; hülsid — 100 tükki — 600 reisi; 1000 tk. — 4\$500. Sisemaale — 1000 tk. — 6\$000. Suitsupaber "Paris", 100 raamatut — 12\$000.

Nõudke külmade jookide joomiseks meie puhastatud ölekõrsi, mis hoiavad hambaid külma joogi hävitavast mõjust.

Sellega hoiate kokku hamba ravitsemiskulud.

CASA GENNY

Rua São Caetano, 208 - S Paulo